

LOVEC

XLVI. LETNIK ŠT. 4 JULIJ 1963

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto VI. Pleničar

Srečanje v gorah ob jubileju

Vladimir Pleničar — Dinko:

Pomlad in krivci spet me vabijo v gore...

Vedno sem rad prijel za pero, kadar so me lov ali planine navdihnile s svojo lepoto in mi vlivale zanos. Letos, ko slavi Planinska zveza Slovenije svoj jubilej, pa želim spregovoriti hkrati kot lovec in planinec. To ne bo težko, saj sta si oba že po svojem bistvu zelo, zelo blizu.

Pred sedemdesetimi leti, ko je še prevladovalo mnenje, da »gora ni nora, le tisti je nor, ki gre gor«, so tako imenovani planinski piparji ustanovili Slovensko planinsko društvo v Ljubljani, ki se je po osvoboditvi preimenovalo v Planinsko zvezo Slovenije. Nič čudnega ni, da je ob njegovi ustanovitvi botrovala Lovska bratovščina, ki je razen organiziranega lova na veliko divjad propagirala med ljubitelji narave tudi obiske visokih vrhov. To kaže, da so planinci in lovci že takrat imeli sorodne cilje in da so že takrat sodelovali. Seveda si tega prijateljstva žele tudi v bodoče.

Bivanje v naših planinah ostane lovcem vedno v prijetnem spominu, saj hkrati pomeni lovsko in planinsko doživetje.

Medtem ko je hrupno mesto še vse v megli in dimu, uživaš visoko pod stenami čist zrak, nepokvarjeno lepoto in mir, ki ju skladno oživilja gorska divjad.

Živo pisana gorska pokrajina, ki je v raznih letnih in dnevnih časih tako različna in pestra in ki s svojo samotnostjo in mogočnostjo prevzame človeško srce, ima tudi svojo posebno živalstvo in rastlinstvo. Kakor so gore ponosne v svoji lepoti in je življenje v njih trdo, tako so tudi njihovi stalni prebivalci, gorske živali, odporne, nedostopne in utrjene zaradi takega življenja, ki ga od njih terjajo včasih neusmiljeni

Foto M. Langus

Foto Vl. Pleničar

vremenski pogoji. Ta plemenita divjad je bila za lovce že od davna posebno privlačna in jih je vabila v težko dostopni gorski svet, ki jih je prav tako kot planince, po svoje oblikoval. Oboji, planinci in lovci, ki preživijo mnogo časa v naravi, postanejo nekaki esteti in čistilci narave. Gorska narava, mrtva in živa, je vredna take pozornosti. Čim bolj se ji človek približuje, več mu nudi, več v njej vidi. Ko se nenehno potaplja v njene gozdove, ko spoznava tihe koticke skrivnostnih jas, prepadne stene in komaj dostopne grape, tedaj mu je že ukradla košček srca. Nikdar več to srce ni mirno, če se pogosto ne vrača v naročje teh lepote, ki jih je okusilo.

Tone Svetina, naš znani lovec in pisatelj o alpinizmu in lovu, je zapisal: »Gore nudijo vsakemu svoje. Lovec si išče v njih svojega gamsa ali ruševca, alpinist hoče premagati steno, osvojiti vrh, planinec estet občuduje lepoto gore. Vsakomur nudijo: radost boja, uveljavljanja svojih moči in volje, občudovanje. Za vsakogar je dovolj prostora v prostrani kamniti krajini sredi vrhov, za vse, ki jih vleče srce, pa naj bo njihov osnovni nagib kakršen koli.« (Lovec, 37., str. 402).

Stari lovci so bili dobri poznavalci planin. Niso poznali samo nadelanih poti, ki so jih navadno rabili drvarji, gozdarji in planinci, ampak tudi stezice in stečine divjadi, ki so odmaknjene od človeških prehodov in nas vodijo večkrat v neznan in pravljичen svet gorske narave. Vse te koticke, prehode in prelaze so lovci poznali že mnogo prej, preden so gore postale last tudi drugih občudovalcev, planincev.

Divji lovci iz Bohinja in Trente so oblezli vse strmine okoli Triglava mnogo prej, preden

so se pojavili planinci turisti. Nedvomno je lovska noga prva stopila na marsikateri vrh v Alpah. Divjad se je pač umikala pred lovцем vedno više, vedno bolj v nedostopne stene. In tako je lovec, gamsu sledeč, zašel pod same vrhove. Še nekaj prijemov in nekaj skokov in že je bil na samem vrhu, kjer mu je srce vriskalo zaradi širnega in mogočnega razgleda.

Tako so lovci prvi spoznali skrite in skoraj nedostopne grape, pobočja in laze, krušljive stene in strma melišča. Poznali so svoje revirje do zadnje skale in tako so lahko pri gorskih nesrečah nudili dragoceno pomoč. V času, ko še ni bilo organizirane gorske reševalne službe, so bili lovci pogosto tisti, ki so našli ponesrečenca in mu nudili prvo pomoč. Tako so bili lovci pionirji gorske reševalne službe.

Planinci in lovci so tesno povezani z gorsko naravo, oboji so ji darovali košček srca in jo skušali tudi vsestransko spoznati. Medtem ko se živalstvo in rastlinstvo v raznih letnih časih spreminjata in s tem še večata svojo privlačnost in ljubkost, navdaja mogočnost skalovitih skladov srca z grozljivim občudovanjem in spoštovanjem. Planinci in lovci so pogosto dobri naravoslovci, ki se ne zadovoljujejo zgolj z navideznim poznanjem rastlin, živali, kamenin in njihovih imen. Na svojih pohodih nabirajo gorsko zdravilno rastlinje in v samotnih zvezdnatih nočeh se kot dobri poznavalci ozvezdij potapljajo v pošastne globine vsemirja. Tako sta lovec in planinec na njunih poteh vedno tudi naravoslovca in raziskovalca, saj sta prav onadva varuha in ljubitelja narave.

Ni čuda, da so si skušali tako lovci kakor planinci gore čimbolj približati in si jih osvojiti. Klesali in gradili so steze ter postavili koče in zavetišča, da so lahko vzdržali dalj časa v samotnem gorskem svetu. Saj nikjer ni vreme tako nestalno kakor v gorah. Zato so si ti stalni obiskovalci planin izostrili čut za spremembe vremena, za orientacijo v megli in celo v temni noči. Zaradi vremenskih nezgod pa pridejo planinci ali lovci pogosto v stisko. Njim pa v sili zopet požrtvovalno pomagajo samotni gorski pastirji, ki imajo skrajno priostren čut in posluš za vse, kar se dogaja v planinah.

Narava, zlasti gorska narava pa ne daje človeku samo estetskih užtkov in zdravja, ampak ga vzgaja tudi etično v zveste in neomajne tovariše. V ta krog je pritegnil človek še svojega prijatelja in spremljevalca psa, ki za svojega gospodarja in tovariša često žrtvuje tudi življenje.

Zaradi posebnosti gorske narave in oblike sveta so se med gorjani in prav tako med planinci in lovci že v prastarih časih izoblikovale posebne šege in navade. Pravi lovec in planinec se po svojem obnašanju, načinu hoje in izražanju ločita od ostalega, zlasti ravninskega prebivalstva. Kdo tudi ne pozna njihovega humorja, slikovitega pripovedovanja, značilnih pesmi ali

Foto VI. Pleničar

lovske latinščine, kadar se po lovu ali uspeli turi snidejo v planinski koči ali lovskem zavetišču, da so s stoterimi doživljaji in čustvi povezani v eno družino.

Oboji so tudi vneti lovci s kamero, ki so nam s prelestnimi motivi z gora okrasili naše domove in v filmu prikazujejo kar pravljичne lepote gorskega kraljestva. Naj o tem spregovori zopet Svetina: »Doživetje visokogorskega lova je kompleks etičnih in estetičnih elementov. Opozovanje narave in divjadi ter uplenitev, vse to je združeno s smelo željo alpskega čina. Alpinist premaga steno v smeri, ki jo je sam izbral, lovec pa se mora podati za gamsom tja, kjer so gamsi. Tem bolj je zadovoljen s seboj, čim večje zapreke je premagal. Isti občutek ima kot alpinist, ki je premagal steno.«

Pohod v planine ne nudi sodobnemu človeku manjšega užitka, temveč mu z rastočo civilizacijo postaja vedno večja telesna in duševna potreba. Koliko prav današnjemu človeku pomeni narava, dokazuje 1954 ustanovljena Gorska straža z namenom, da ščiti rastlinstvo in živalstvo ter opozarja nerazsodne izletnike, naj ne uničujejo narave. In prav v tej organizaciji so se zopet srečali požrtvovalni planinci in lovci za varstvo naših izrednih naravnih lepote, ki nam jih mnogi tujci zavidajo. Bodimo ponosni na te krasote, da jih imamo in ne uničujemo sami lastnih zakladov!

Očitno je, da sta si bila planinec in lovec že od nekdaj po pravici dobra tovariša, saj so ju vedno navduševale iste ideje, razgibavala ista čustva in ju družilo delo za iste cilje in ideale.

Naj dragi tovariši iz Planinske zveze Slovenije sprejmejo iskrene čestitke k sedemdesetletnemu uspešnemu delu njihove organizacije in prijateljsko zagotovilo, da hočemo tudi v bodoče z njimi delati.

Ali se bo jelenjad naselila na črnovrško planoto

Venčeslav Straus

O nahajališčih, izvoru, kakovosti, bolezni, škodi itd. po jelenjadi je že veliko napisanega. Posebno priznanje zasluži ing. A. Simonič, pisec članka v Lovcu 1958/59, »Jelenjad v Sloveniji«. Poleg ostalih činiteljev je zelo podrobno in strokovno obdelal, kakšni naj bodo življenjski in prehrabeni pogoji, kje naj gojimo to plemenito divjad, da bo čim manjša škoda v kmetijstvu in gozdarstvu.

Ko sem to napisano gradivo o jelenjadi prebral, se mi je mimogrede vsilila misel, ali se bo jelenjad razširila iz postojnskih lovišč, predvsem iz Zagore, Hrušice, Ravnika in Nanosa na Črnovrško in dalje na Trnovsko planoto. Še pred dobrimi desetimi leti postojnska jelenjad ni prestopala v predelu »Ravberkomanda — Škocjan« železniške proge, še manj pa zelo prometne ceste Planina—Postojna. Pozneje se je jelenjad začela širiti na tem predelu preko železniške proge in glavne ceste v Črno jamo, Bukovec in Strmco, v revir Zagoro in Hrušice.

Po mnenju pisca zgoraj navedenega članka in po mojem osebnem opazovanju ima jelenjad najboljše prehrabene in življenjske pogoje v gozdni združbi jelovih in bukovih gozdov. Ta gozdna združba s svojimi podzdržbami pokriva ogromne površine na Visokem krasu od Posočja preko Trnovske planote, Hrušice, Javornika in Snežnika do Gorskega kotarja in dalje na jugovzhod v nadmorski višini 500—1200 m.

Da bomo prišli lažje in hitreje do dobrih in pravih zaključkov, nam je potrebno poznati stanje, klimatske in vegetacijske razmere revirjev Hrušica, Zagora in Ravnik, kjer tudi v preteklosti ni bilo jelenjadi, ki pa se je v zadnjem desetletju razširila iz sosednjih Javorniških gozdov.

Najprej si oglejmo Črnovrško planoto, ki spada k Škofjeloškemu in Idrijskemu gorovju in je sestavni del predalpskega gorovja z najnižjo nadmorsko višino v Idrijski Beli 405 m in najvišjo na idrijskem Javorniku 1240 m. Glavni greben se razteza od vzhoda proti zahodu s sledečimi vrhovi: Smrekov vrh 1153 m, Špik 1187, Mali Špik 1069, Špičasti vrh 1127 in Birgov grič 930 m, ki prehaja preko Križne gore v Trnovsko planoto.

Planota obsega 7 katastrskih občin: Črni vrh, Godovič, Idrijski log, Javornik, Kanji dol, Lome in Zadlog. K planoti bi lahko prištevali tudi še del k. o. Hotedrščica. Ker pa je ta k. o. priključena drugi gospodarski in politični enoti, je tukaj ne bom obravnaval. Površina teh sedmih katastrskih občin

znaša 9084 ha, od katere odpade na gozdove, ki so v državljski lastnini 3461 ha, na gozdove SLP (bivša gozdna veleposest) 2582 ha in na gozdove SLP (razlašeni in zaplenjeni gozdovi) 672 ha. Gozdna površina v državni lastnini odpade po lesni gmoti 14,1% na jelko, 39,4% na smreko, 0,2% na ostale iglavce, 44,3% na bukev, 1,6% na ostale listavce in 0,4% na mehke listavce. Njiv je 623 ha, travnikov 1457 ha, ostala površina pa so pašniki, planine, stavbišča in druga nerodovitna zemljišča.

Na splošno je na planoti zelo razgiban svet s precej rodovitnim poljem, zlasti v Zadlogu, Črnem vrhu, Predgrizah in Godoviču. Planota se steka v Dinarski gorski svet s svojo značilno kraško površino. Glavna dolina je Idrijska s svojima pritokoma Belco in Zalo. Vodne razmere so slabe, vas Črni vrh in Godovič pa imata tekočo pitno vodo.

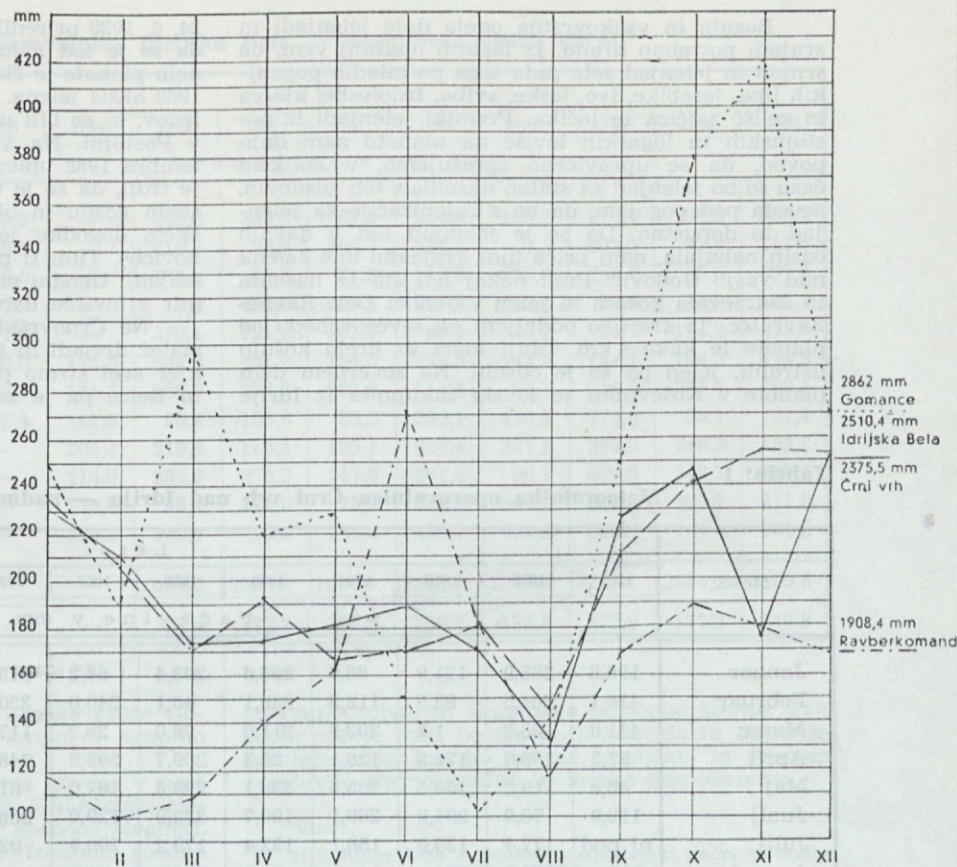
Geološke formacije spadajo po večini v mezozojsko dobo. Vzhodno od črte Idrijska Bela — Idrijski log — Koševnik — Smrekar — Sp. Predgrize — Trate, Javornik — Široke doline se nahaja triadni dolomit. To formacijo najdemo tudi v okolici Godoviča, Šebalka, Brda in Puste njive. Zapadno, nekako vzporedno s to črto gre pas zgornje krede: rudistni apnenec z dolomitnimi vložki in še zahodnejše od opisane formacije v smeri sever—jug se razprostirajo v širokem pasu humidni apnenici. V severovzhodnem delu k. o. Godovič so zastopani dolomiti in konglomerati školjčjega apnenca. V to formacijo se v ozkih pasovih zajedajo Wengenski skladi ter Kasiani apnenici in dolomit. V Javorniku in zahodnem delu Lomov pa se nahajajo jurske formacije. Od Lomskih Griž se v ozkem pasu v smeri sever—jug in v južnem delu Kanjega dola raztezajo terciarne formacije fliša in laporja.

Tabela 1 nam kaže, da so padavine na Črnovrški planoti obilne, saj znašajo skoraj vsako leto nad 2000 mm; leto 1960 pa je bilo najbolj deževno v zadnjem desetletju. Prav tako ima skrajni severozahodni rob te planote v Idrijski Beli vsako leto nad 2000 mm padavin. Leta 1958 je bilo to področje bogato s padavinami in so te dosegle višek 2898 mm. Tabela 2: v letih 1956, 1957, 1958 je bilo več padavin v Idrijski Beli kakor v Črnem vrhu in so bile obilnejše kakor na Ravbarkomandi pri Postojni. Tabela 3: Padovine so enakomerno razdeljene na vse leto, samo ob sebi pa je razumljivo, da je spomladi in jeseni največ padavin. Diagram letni tok padavin. Pozimi pade veliko snega, zlasti na območju cestnega prehoda Črni vrh—Col. Ta prehod je pozimi včasih tako zasnežen in zameten, da obstane promet tudi za več dni. Sneg največkrat leži do pozne pomladi. Črnovrška planota ima v glavnem kontinentalno podnebje. Grebeni in vrhovi Javornika, Špika in Smrekovega vrha zapirajo dostop toplim sredozemskim južnim vetrovom. V Črnem vrhu znaša srednja letna temperatura 6,9° C.

Postojna z nadmorsko višino 610 m leži ob južnem robu Visokega krasa in ima 8,3° C srednje letne temperature. Gomance (937 m) pod Notranjskim Snežnikom leže v pasu visokega gozdnega krasa s srednjo letno temperaturo 6° C. V Postojni je srednja minimalna temperatura 3,9° C, srednja maksimalna letna pa 12,8° C, za Gomance pa 3,4° C in 12,1° C. Razlika med povprečno najnižnjo in povprečno najvišjo temperaturo znaša za Postojno 8,9° C, za Gomance 8,7° C.

Na področju Ravnika nad Logatcem obstojita dve večji strnjeni gozdni površini, t. j. Ravnik z okolico in Lanski vrh s površino okrog 1500 ha. V tej površini niso vštete gozdne površine v zasebni lastnini. Ta nižji gorski svet je zelo razgiban v višini 500—700 m. Skoraj vsa površina je valovita ravan. Ves gozdni predel je obrnjen v glavnem v tople smer (jug, jugovzhod, zahod) le severni del gozdne površine se rahlo nagiba proti severu.

Povprečne mesečne padavine

Talno podlago tvori kredni apnenec, ki ustvarja v toplem reliefu izrazit kraški svet. Teren je večinoma povsod suh, ker padavinska voda odteka v globino. Tod vladajo bolj vroča in suha poletja.

Obsežna Logaško-Planinska kotlina, ki leži med gorskima masivoma Hrušico na zahodu in Menešijo na vzhodu, ima značaj hladne kotline. Hladnejši zrak in zračna vlaga se zlasti ponoči spustita v kotanje in s tem povzročata večje toplotne spremembe in razlike. Kljub relativno nizki legi prevladuje v glavnem mešani gozd bukve in jelke. Po številu in lesni gmoti prevladuje jelka. Njena prisotnost je posledica večletnega vpliva človeka. Brez dvoma je bila jelka kot primes bukovemu gozdu. Številnejša je bila tam, kjer je bilo zanjo ugodneje, t. j. na hladnih in vlažnih mestih, ker je bilo več zemlje in vlage (kotline, rupe, vrtače). Bukev najdemo povsod, kar nam dokazuje, da je življenjsko močnejša, ker je niti dolgotrajno in načrtno odstranjevanje ni moglo iztebiti.

Površina SLP gozdov Hrušice in Logatca obsega nekaj nad 2000 ha. V gozdnem predelu Hrušice prevladujejo južne lege, v Logatcu pa severne. V obeh gozdnih predelih prevladuje izrazit kraški svet pretežno s krednimi apnenci, ki so mestoma bolj ali manj dolomitizirani. Ponekod se pojavlja čisti dolomit, zlasti v Hrušici. Prepadi med vrhovi Svisli-Medvejšek (913 m), Veliki Rogač (941 m), Veliki Bršljanovec in Srebrnjak (862 m) imajo značaj mrzlih jam, kar prihaja do izraza v rastlinskem pokrovu. Ostri burji izpostavljena severna in vzhodna pobočja se v sicer enakih ekoloških pogojih vegetacijsko razlikujejo od južnih in zahodnih leg, posebno po količini zastopane smreke. Gozdni predel Ravník s Lanskim vrhom, Hrušica-Logatec, Črnovrška planota in Trnovski gozd pripadajo osnovni in najbolj razširjeni združbi »Kraški gozd

bukve in jelke«. Bukev in jelka se v tem gozdnem tipu posamezno in skupinsko mešata. Po ugotovitvah dr. Maksa Wraberja bukev in jelko redno spremljajo še gorski javor od najnižje do najvišje meje tega tipa, gorski brest v nižjih in srednjih legah, prav tako lipa ter poredkoma še veliki jesen in ostrolistni javor. V grmovnem sloju se pojavlja v nižjih in srednjih legah v veliki množini leska, dalje puhasto kosteničevje, planinsko kosteničevje, navadni volčin, lovorasti volčin, svib, malinje, kranjska krhlika, rdeči bezeg, jerebika, širokolistna in evropska trdoleska.

Zeliščni sloj je zelo bogat po številu, vrsti in po količini ter značilen po velikem številu trajnic, ki imajo v zemlji rezervne organe za hrano na zalogo. Te rastline se razcvetijo spomladi zgodaj preden ozelenijo listavci. Za navaden tip so posebno značilne vrste: pomladanska torilnica, ki s svojimi lepimi azurnomodrimi cvetovi mestoma na gosto pokriva tla, razne konopljice, deveterolistna, peterolistna, brstična, trlistna, navadno tevje, kranjska bunička, velevetna mrtva kopriva, velevetni šetraj, prvenec, krivenčasta krvomočnica, jelenov jezik, zajčica, ločika, trpežna srebrenka, gozdni encian ali svečnik in še mnoge druge.

Poleg navedene in najbolj razširjene gozdne združbe s svojimi podzdružbami najdemo v teh gozdovih še: mešani gozd javorja in bresta, čisti bukov gozd, mešani gozd smreke in jelke in na južnih robih Trnovskega gozda, Nanosa in Hrušice bukov gozd z ostrico.

Vsa navedena dejstva, t. j. toplotne razmere, padavinski režim, talna podlaga, vegetacijska odeja, so skoraj enaka pri istih rastlinskih združbah na Črnovrški planoti, Ravniku, Hrušici, Logatcu, Javorniku in Gomancah.

Bogata in vsakovrstna odeja daje jelenjadi in srnjadi potrebno hrano. Iz lastnih opažanj vem, da srnjad in jelenjad zelo rada sega po mladih poganjkih lipe, jerebике, ive, leske, sviba, trdoleske, kločca in zelišč zajčica in ločika. Premiki jelenjadi iz postojnskih in logaških lovišč na planoto nam dajo povod, da se upravičeno sprašujemo, v kolikem času se bo jelenjad za stalno naselila v teh gozdovih, seveda pod pogojem, da bo z rajonizacijo za jelenjad to dopustno. Da se je jelenjad tod v davnih časih nahajala, nam priča tudi krajevno ime Jelenk nad vasjo Godovič. Pred nekaj leti sta se naselila in zadrževala košuta in jelen v okolici Dole-Ravne-Zavratec. Ti kraji so oddaljeni na severovzhodu od planote le kake 4 km. Divji lovci so brejo košuto ustrelili, jelen pa se je odselil. Na severnem delu planote v Koševniku so lovski zakupniki iz Idrije

24. 6. 1928 priredili pogon na jelena, kar nam priča, da se je tod nahajala jelenjad. Na zahodnem predelu planote je član lovske družine Črni vrh uplenil 1962 aksis jelena. Menda je bil to eden od tistih jelenov, ki so bili izpuščeni 1953 v lovišču Črna jama v Postojni. Na Vršah nad Čepovanom je bil septembra 1962 uplenjen 230 kg težak jelen. Uplenitelj je trdil, da se je ta jelen dalj časa klatil po Trnovskem gozdu in okolici Čepovana. O izrednem lovskem dogodku je poročal tudi tednik »Primorske novice«. Tudi ti primeri nam pričajo o premiku jelenjadi. Ugodni prehrambeni pogoji, primerno okolje, mir v lovišču ustvarjajo pogoje za naselitev.

Na Črnovrški planoti je že več desetletij velik stalež divjadi in to predvsem srnjadi. Na obronkih, kjer svet strmo pada v dolino Idrije, potoka Zale in Belce pa je zadovoljiv stalež gamsov. Po boni-

Tabela: 1

Meteorološka opazovalnica Črni vrh nad Idrijo — nadmorska višina 684 m

Mesec	L e t o											
	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
	P a d a v i n e v m m											
Januar	199,6	285,9	121,9	86,6	298,6	293,4	66,2	315,9	198,0	303,9	212,5	462,3
Februar	426,1	264,5	92,5	112,5	338,1	40,1	240,0	350,0	12,7	348,0	94,0	118,6
Marec	431,0	88,2	1,7	293,9	211,6	79,0	28,2	117,0	210,9	174,0	68,3	387,8
April	52,5	150,0	171,8	126,1	25,3	209,7	308,8	248,6	219,9	77,5	227,8	261,3
Maj	86,8	119,2	158,5	265,3	339,1	228,3	167,0	61,3	198,9	61,9	188,9	249,8
Junij	113,9	70,9	204,0	260,1	190,7	328,9	129,0	306,2	227,4	156,1	228,6	121,4
Julij	ni pod	177,4	135,0	158,1	132,4	179,2	296,9	93,2	69,3	190,3	271,6	170,1
Avgust	115,0	126,7	324,1	104,6	91,8	136,3	70,2	183,6	161,2	221,6	50,8	12,7
September	267,8	391,2	298,1	189,9	293,0	92,2	175,8	122,8	268,0	386,7	108,5	155,9
Oktober	76,2	561,8	184,1	222,7	321,7	182,2	177,7	245,4	104,8	472,9	331,1	89,6
November	383,4	123,9	54,0	160,1	108,6	183,3	69,4	213,7	245,3	354,5	326,9	95,8
December	255,1	388,6	171,5	200,5	347,5	21,3	204,0	335,9	592,0	304,8	65,1	131,8
Skupaj:	—	2848,3	1917,2	2180,4	2698,4	1973,9	1933,2	2592,6	2503,4	3052,2	2174,1	2257,1
Povprečno:	208,6	237,3	159,7	181,7	224,8	164,5	161,1	216,1	208,6	254,2	181,2	188,1

Tabela: 2

Meteorološka opazovalnica Ravberkomanda pri Postojni — nadmorska višina 650 m

Mesec	L e t o											
	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
	P a d a v i n e v m m											
Januar	234,0	153,0	73,3	—	121,9	85,1	33,8	107,5	109,9	80,3	172,9	260,7
Februar	240,0	152,2	14,8	—	161,8	—	187,0	112,2	5,0	219,6	49,9	64,0
Marec	306,0	68,5	0,0	298,7	20,7	19,6	24,2	70,3	126,6	137,6	42,4	173,1
April	139,2	75,6	124,6	126,3	28,0	274,6	179,6	164,6	190,5	63,1	186,0	144,5
Maj	128,5	54,4	214,1	215,9	338,5	138,1	152,2	16,2	287,1	63,2	121,6	216,9
Junij	113,5	105,1	298,6	249,9	150,9	437,4	966,8	197,3	289,2	109,6	247,6	84,7
Julij	208,1	163,6	345,2	120,3	101,4	118,2	277,6	101,3	82,7	187,5	256,9	208,1
Avgust	113,6	78,4	274,7	167,0	81,0	121,9	87,0	114,2	216,5	115,1	46,2	6,9
September	326,2	305,1	253,4	164,2	131,1	49,7	142,7	68,6	14,5	341,1	97,4	132,6
Oktober	72,1	375,0	152,1	167,5	220,8	226,0	112,7	174,0	89,0	324,3	292,0	65,0
November	199,8	141,0	65,6	210,9	43,4	150,3	63,6	186,6	198,2	301,9	228,0	365,7
December	170,2	309,8	56,3	102,8	192,8	12,7	105,1	245,9	416,1	251,4	88,0	78,9
Skupaj:	2251,2	1981,7	1872,7	1823,5	1592,3	1637,6	2332,3	1558,7	2025,3	2194,7	1828,9	1802,0
Povprečno:	187,6	165,1	156,0	151,9	132,7	136,5	194,3	129,9	168,8	182,9	152,4	150,1

Tabela: 3

Meteorološka opazovalnica Idrijska Bela — nadmorska višina 405 m

Mesec	L e t o											
	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
	P a d a v i n e v m m											
Januar	166,2	96,8	50,9	—	240,6	330,5	67,3	314,8	168,2	317,4	296,6	560,2
Februar	374,0	150,4	33,5	—	410,3	38,8	306,7	342,2	7,3	402,5	95,8	117,6
Marec	350,2	89,5	0,0	—	278,2	80,5	31,2	143,6	225,3	248,6	80,6	362,2
April	172,3	116,9	121,5	—	17,8	450,8	299,7	261,2	227,4	68,9	85,6	287,3
Maj	231,5	56,2	171,4	—	328,1	121,9	161,0	66,0	230,1	54,7	164,2	275,6
Junij	131,7	84,4	180,6	174,8	202,4	251,2	154,5	314,8	142,5	134,7	196,3	114,3
Julij	179,1	191,9	107,1	141,3	120,7	274,2	263,0	114,4	96,1	210,8	305,4	209,1
Avgust	87,0	161,4	305,4	141,5	98,9	155,6	83,3	292,1	110,3	272,0	36,1	31,4
September	196,9	424,3	—	205,4	210,4	115,1	125,1	204,4	207,2	369,0	246,2	152,8
Oktober	27,3	379,0	—	214,0	293,9	275,2	147,6	201,4	90,1	469,8	348,3	107,0
November	350,2	100,4	—	245,8	96,4	221,9	75,2	225,1	307,1	338,3	338,7	511,0
December	199,2	195,9	—	215,3	339,9	23,9	252,3	420,1	431,2	386,4	161,0	161,0
Skupaj:	2455,6	2047,1	—	—	2657,6	2338,9	1966,9	2898,1	2242,8	3273,1	2334,8	2889,5
Povprečno:	204,6	170,6	—	—	221,5	172,2	163,9	258,2	186,9	272,8	177,9	240,8

tiranju lovišč od strani komisije Lovske zveze Gorica 1962, spadajo ta lovišča za srnjad v skupino dobrih lovišč.

Do sedaj vsa navedena dejstva govore v prid naselitve. Pojavlja se le vprašanje, s kakšnega gledišča bodo na to gledali lovci in gospodarstveniki. Omeniti je treba škodo po divjadi. Izvajalci gozdno gospodarskega načrta »Crni vrh« so dolžni ukreniti vse potrebno, da se škoda z objedanjem mladih jelk, javorjev, jesenov, smrek in bukvic, zlasti v predelih, kjer sta pomlajevanje in premena sestojev otežkočena, omeji na znosno mero. Dalje 32. člen Temeljnega zakona o gozdovih dobesedno pravi: »Od divjadi je dovoljeno gojiti v gozdovih le tiste vrste in toliko divjadi, da ne ovira pravičnega gospodarjenja z gozdovi«. Za ohranitev naravnega ravnotežja v teh gozdovih, v zadovoljstvo lovcev in da bodo zadržane koristi kmetijstva in gozdarstva, naj veljajo tale načela:

1. Pri rajonizaciji jelenjih lovišč naj se upošteva mnenje gozdnih in kmetijskih gospodarstvenikov.

2. Od lovske družine naj se zahteva, da vzdržujejo tak stalež, ki bo v skladu s pravilnim kmetijskim in gozdnim gospodarstvom. Pri tem naj se upošteva pravilno in naravno spolno razmerje, t. j. okoli 1 : 1. Naj se ne ponavljajo napake zadnjih let, ko se je odstrel srnjakov izvršil po planu v celoti, srn in mladicev pa le 50 %!

3. Pojavlja se normalno vprašanje spreminjanja pašnikov v gozd. Gozdne površine so se že do danes povečale za okrog 20 % od onih v katastrofi. To so vzroki, da se tudi divjadi prehrabene razmere krčijo in slabšajo. Kmetijstvo opušča slabše pašnike in jih pogostokrat predlaga za pogozditev. Prav pri tem vprašanju moramo biti previdni, da ne bomo preveč okrnili divjadi pri paši. Če ne bo potrebne paše v gozdu in izven njega, se bo škoda po veliki divjadi prav gotovo povečala, posebno pa z naselitvijo jelenjadi.

4. Pri vseh negovalnih ukrepih v gozdovih naj se brez potrebe ne izsekava manj gospodarskega gozdnega drevja in grmovja. Upošteva naj se potrebe za prehrano divjadi.

5. S prehodom od dosedanjega načina gospodarjenja od prebiranja in redčenja na že prebranih in prereditvenih površinah, na sodobnejši način, t. j.

izvajanje robne in skupinske postopne sečnje. Tak način sečnje nam bo omogočil hitrejšo in bujnejšo pomlajevanje, kar bo znatno izboljšalo in obenem zagotovilo trajno gozdno in lovsko gospodarstvo.

Viri:

1. Winkler Jože — Gozdno gospodarski načrt za enoto Idrija-Crni vrh za obdobje 1956/65.

2. Maks Wraber — Splošna okološka in vegetacijska oznaka Slovenskega krasa — Gozdarski vestnik 1954/10

3. Dr. Maks Wraber — Glavne vegetacijske združbe Slovenskega krasa s posebnim ozikom na gozdno gospodarske razmere in melioracijske možnosti — Gozdarski vestnik 1954/10

4. Dr. Maks Wraber — Tipološka slika gozdov v reviru Ravnik, Hrušica in Logatec

5. Čop-Simonič — Zaščita gozda pred poškodbami velike divjadi — Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, Ljubljana 1962

Še o spolnem razmerju pri srnjadi

B. K.

Kadar govorimo o spolnem razmerju pri srnjadi in navajamo razmerje 1 : 1 ali podobno, si moramo biti na jasnem, da v prosti naravi nikoli ne dosežemo natančno spolnega razmerja kakor ga navajamo, oziroma želimo. Če še tako pazljivo urejamo v lovišču spolno razmerje s puško, bo to vedno v naravi nekje približno tam, kakor si želimo, kar pa ne bo niti najmanj v škodo razvoju, ki si ga želimo.

Zakaj zastopa večina lovcev pri srnjadi spolno razmerje okoli 1 : 1,5, je na dlani. Lovci danes ne lovi zaradi mesa; njemu je lov zdrav šport, spomin na doživetja na lovu pa mu je trofeja, pa

najsi bo taka ali taka. Vrhunskih trofej, ki so najbolj zaželene, je malo in še te mnogokrat padejo lovcu v naročje zgolj slučajno, brez posebnega truda ali zasluge. Pravi lovec ima veselje tudi s trofejo, ki ne predstavlja nič posebnega, če je bila le divjad uplenjena na lovsko pravičen način. Meni osebno so brezpomembni rožički 6, 7 ali več let starega srnjaka, v največje veselje, ker so mi zagotovilo, da s svojim strelom nisem kvarno posegel v biološko pravilen razvoj srnjadi. Menim, da misli tako tudi večina lovcev športnikov.

Pri urejanju naših srnjih lovišč s puško je zato ustvariti tako stanje, ki nas v tem pogledu najbolj zadovolji, kajti koristi lova ne smemo in ne moremo vrednotiti samo s količino mesa za trg. Najbolj zadovoljivo stanje v lovišču pa ustvarimo, če uredimo spolno razmerje pri srnjadi 1 : 1 do 1 : 1,5, ki pa seveda v prosti naravi ne bo nikoli natančno tako, marveč bo brez škode nihalo enkrat v prilog temu, drugič drugemu spolu.

Tako spolno razmerje je po dosedanjih ugotovitvah tudi naravno, ker se rode srnji mladiči, srnjački in srnice v približno enakem številu. To načelo pa velja seveda za lovišča z normalno gostoto, kjer staleža srnjadi za prava lovišča nismo in ne smemo več zviševati. V loviščih, kjer normalna gostota še ni dosežena, pustimo slabše spolno razmerje, ker na ta način prej dosežemo normalni stalež. Tudi v hribskih loviščih z izredno dolgo in ostro zimo, pustimo slabše spolno razmerje, ker vzame v takih loviščih zima že ob normalnem poteku dobršen del srnjadi, ob posebno ostrih zimah pa mnogo, tako da se ohrani le res najboljše in najmočnejše. V takih loviščih je zaradi oddaljenosti in velikega snega mnogokrat tudi pomoč človeka nemogoča. V hribskih predelih z ostro in dolgo zimo je zaradi obstoja

srnjadi potrebno, da je njena razmnoževalna možnost čim večja. Seveda pa v takih loviščih ni nikoli mogoče ustvariti pravega in dobrega srnjega lovišča, ker zanj ni pogojev.

Kakšno bi bilo stanje v lovišču z normalnim staležem srnjadi pri spolnem razmerju 1 : 3 in kakšen naj bi bil odstrel, nam pokažejo naslednja razmotrivanja. Ta teoretična razmotrivanja in preračunavanja, ki jim prof. dr. R. v svojem članku odreka vrednost, so vendarle upoštevanja vredna, ker vsaj približno ocenijo razvoj staleža ob danih pogojih.

Ker dopušča prof. dr. R. v svojem članku tudi spolno razmerje 1 : 3, si oglejmo naslednji primer:

V lovišču je normalni stalež srnjadi 120 živali v spolnem razmerju 1 : 3, to je 30 srnjakov in 90 srn. Vprašanje je, kakšen naj bo letni odstrel v tem lovišču, če hočemo zadržati to spolno razmerje tudi za bodoče. Ker je stalež normalen, je treba izvršiti odstrel v višini prirastka, to je ca. 60 živali (30 srnjakov in 30 srn), če predpostavimo, da znaša prirastek ca. 2/3 srn spomladanskega staleža in, da se rode mladiči v približnem spolnem razmerju 1 : 1. Če odstrelimo polovico mladičev, to je 30 živali (15 srnjačkov in 15 srnic), moramo ostalih 30 živali (15 srnjakov in 15 srn) odstreliti iz vrst starejših letnikov. Če zato odstrelimo 15 srnjakov, nam ostane od prvotnega staleža še 15 srnjakov starejših letnikov za naslednje leto, 15 srnjačkov mladičev pa nam bo naslednjo pomlad dvignilo zopet stalež srnjakov na 30, vendar bo polovica teh enoletnikov. Če bi vršili po tem ključu odstrel nekaj let, bi imeli spomladi v lovišču samo še srnjake enoletnike. Zato bi morali vsakih nekaj let popolnoma ustaviti odstrel srnjakov enoletnikov in starejših srnjakov, kajti urejen stalež srnjadi

Foto R. Cenčič

zahteva, da so v lovišču primerno zastopani srnjaki starejših letnikov. Če bi ob istih pogojih odstrelili 40 mladičev namesto 30, bi nam ostalo v lovišču nekaj več srnjakov starejših letnikov, vendar bi bil za lovca tak lov, pri katerem naj se odstrelji od celotnega plena kar 2/3 mladičev, nezanimiv.

Spolno razmerje 1 : 3 ali podobno je zato pri normalnem staležu nemogoče. Dajalo bi sicer po številu več plena, vendar takega, ki za lovca ni zanimiv. Vpliva pa tudi na tako strukturo srnjadi po starosti, ki je škodljiva za biološko pravilen razvoj staleža srnjadi.

Tudi teorija urejanja staleža srnjadi z vidika pokrajinske biologije zastopa stališče, da je spolno razmerje pri srnjadi 1 : 1 pravilno. Zaradi njene zanimive argumentacije jo nekoliko obširneje navajam. Daje pa tudi odgovor na vprašanja, ki jih postavlja prof. dr. R. v svojem članku.

Ta teorija navaja: V teku let je bilo napravljenih nebroj poizkusov, da bi se bolj pojasnili problemi okoli srnjadi. Vsi poizkusi so temeljili na poznavanju nauka o prehrani, o razvoju ter tudi o prenosu dednih lastnosti na potomce. Malo pa se je pri tem pojasnjevanju upoštevalo samo zadržanje srnjadi. Sele v zadnji dobi, ko se skušajo pojasniti razni problemi z vidika pokrajinske biologije, dobivajo raziskave o zadržanju srnjadi (psihologija živali) svoj pomen.

Teorija urejanja staleža z vidika pokrajinske biologije si zastavlja vprašanja:

1. ali obstoja neka plemenska izbira med srnjaki ob prsku (borbe ob prsku za samico)?

V obstoj take plemenske izbire veruje mnogo lovcev. Ti navajajo, da pridejo do zaskoka, če je dovolj srnjakov v lovišču, samo najboljši in najmočnejši. V prsku zaskoči tak srnjak tudi 4 do 5 srn. Na ta način so izločeni vsi slabo zasnovani srnjaki in se zato njihove slabe lastnosti ne prenašajo na potomce. Logičen zaključek je, da je treba v lovišču urediti spolno razmerje 1 : 1 in tako razmerje tudi obdržati, ker se s tem zaradi borb ob prsku pospešuje dedovanje lastnosti najboljših in najmočnejših.

Vsa ta teorija pa stoji in pade z vprašanjem, ali obstajajo med srnjaki borbe ob prsku in če je v teh vedno zmagovalec najmočnejši. Vendar prav temu mnenju mnogi izkušeni lovci ugovarjajo in ugotavljajo, da ni vedno najmočnejši srnjak zmagovalec, da mnogokrat slabši prežene močnejšega. Pravilno pa bomo presodili to vprašanje, če si predočimo osnovno razliko v socialnem življenju jelenjadi in srnjadi.

V jelenjem lovišču ni vzemlja posamezne živali, pač pa je celo lovišče skupno ozemlje vse, v lovišču se nahajajoče jelenjadi, razen ob ruku, ko tvori ožji prostor rukališče jelena. V mejah tega skupnega ozemlja pride zaradi poligamnega zadržanja jelena do velike konkurence in tudi do

Foto R. Cenčič

hudih borb za košute... Praviloma ima močnejši jelen ob ruku tudi največ košut.

Cisto drugače je to pri srnjadi. V srnjem lovišču biva vsaka posamezna žival na razmeroma majhnem prostoru. Srnjad se združuje v tropiče samo pozimi, ko je v stiski. Vsak srnjak razmeji že v zgodnji pomladi svoj okoliš z markiranjem, bokanjem, z navideznimi boji z drevesi, grmičevjem in brani svoj okoliš do pozne jeseni proti drugim srnjakom. Poleg srn z mladiči ali brez teh, trpi v svojem okolišu samo srnjaka enoletnika. Srnje lovišče je zato razdeljeno na nebroj ozemelj. Vsako ozemlje obvlada dveletni ali starejši srnjak, v katerem ne trpi tekmeča, razen enoletnika; pa tudi ta se mu ne sme preveč približati, posebno ob prsku. Kakor hitro prestopi mejo okoliša tuj dveletni ali starejši srnjak, ga napade.

Zato so vse borbe med srnjaki, tudi ob prsku, borbe za ozemlje, ne pa borbe za samico. Take borbe se vrše na meji okolišev ali v okolišu samem, če je tuj srnjak vdrl v okoliš svojega sosedu.

Pri majhni gostoti srnjadi zaskoči zato vsak dveletni ali starejši srnjak brez konkurence vse srne svojega okoliša, ne glede na starost in moč.

Če je v lovišču pomladanski stalež 1 : 1 in je tudi razčlenba srnjakov po starosti v lovišču ugodna, potem sta mu na voljo ca. dve srni v okolišu. Če pa je razčlenba srnjakov po starosti slaba, da je malo starejših srnjakov ali če je celo spolno razmerje neugodno, je srnjaku v okolišu na voljo več srn.

Po splošnem mnenju je srna približno 2—4 dni zrela za zaskok in se srnjak zadržuje ves čas pri njej. Če pa ima zaradi nepravilnega spolnega razmerja ali pomanjkanja starejših srnjakov več srn na voljo, ni v stanju zaskočiti vseh, posebnost še, ker sta včasih zreli za zaskok po dve srni hkrati. Ker pa se redko zgodi, da srna ne bi bila oplemenjena, je verjetno, da opravijo to namesto srnjaka gospodarja srnjaki enoletniki, ki so spolno popolnoma zreli, ki pa ob normalnem spolnem razmerju in ob zadostnem številu starejših srnjakov ne pridejo do zaskoka, ker jim gospodar v okolišu to prepreči.

Življenjski prostor srne ali srne mladice navadno ni večji, pač pa manjši od prostora srnjaka, kar pa seveda ne izključuje možnosti, da prostor ni v celoti na ozemlju enega srnjaka, pač pa seka prostor dveh ali več srnjakov. Zgodi se zato, da pride ob prsku po sledu za pojavo srno srnjak v tuj prostor, kjer nastane borba za teritorij, če ga gospodar okoliša opazi in če ni ravno zaposlen s srno. Pri taki borbi je vedno zmagovalec starejši srnjak, kajti nek vrstni red pri srnjakih se ravna izključno po starosti. To pojasnjuje tudi, zakaj slabši srnjak prežene močnejšega.

Tako opisani prsk poteka v prvi polovici do približno 1. avgusta, ko so srne večinoma že oplojene. Srnjak še nadalje išče pojave srne in če jih v svojem okolišu ne najde, jih išče drugod izven svojega območja, vendar na daljavo, da se lahko dnevno vrne v svoj okoliš. Zato opazi lovec včasih v nekem predelu lovišča srnjaka, ki ga ne pozna ali pa ga je videl nekje drugje. Srnjak pa ne sledi samo pojavi srni, marveč pristane tudi na klic, ki je tem uspešnejši, čim manj je pojavih srn. Če pa se v tej dobi pojavi pojava srna, se zgodi, da se zbere v tem okolišu več srnjakov in ti pridejo na klic dva ali trije hkrati. Zato v tej dobi v nekih predelih ni srnjaka, v drugih jih je več. Če srnjak v tujem okolišu ni našel pojave srne, se vrne v svoj okoliš, da ga kontrolira in markira... Če pa najde pojavo srno, ostane pri njej.

Zato so tudi borbe ob prsku, borbe za teritorij, ne pa borbe za samico. Med srnjaki zato ob prsku ni plemenske izbire po moči in po dobrih plemenskih lastnostih. Od spolnega razmerja in razčlenbe srnjakov po starostnih razredih je odvisno zato le, koliko srn mora zaskočiti srnjak gospodar v okolišu in če bodo prišli do zaskoka tudi srnjaki enoletniki.

Pravilno je, da se zaradi pospeševanja dobrih dednih lastnosti odstrele slabo razviti srnjaki pred prskom, dobro razviti po prsku. Če pade srnjak po razmejitvi okoliša, srne zaskočijo enoletniki ali srnjaki sosednjih okolišev. **Pomniti pa je treba, da je dedno vrednost srnjaka po videzu težko določiti. Zato je mnogo pomembnejše, da lovec s pravilnim odstrelom ustvari naravno spolno razmerje ter pravilno razmerje pri srnjakih po starosti.** V vseh starostnih razredih pa je treba vedno odstreliti slabše živali.

2. vrstni red in okoliš

Pri socialno živeči divjadi se tvori nek določen vrstni red, kakor to opazamo pri jelenjadi, med jeleni ob ruku, pa tudi pri košutariji. Pri srnjadi takega reda ni, ker razmejuje srnjak svoj okoliš, srne pa se družijo z mladiči, včasih tudi z lanskimi. Toda v dveh primerih opazimo tudi pri srnjadi nek vrstni red in sicer v razmerju srnjaka gospodarja v okolišu nasproti enoletniku, na drugi strani pa medsebojno razmerje odraslih srnjakov. V obeh primerih velja nek vrstni red po starosti, ki se uveljavlja pri razmejitvi okolišev. Razložimo si ga lahko na ta način, da razmejuje svoj okoliš starejši srnjak prej, ker je tudi prej očistil rogovje. Znano pa je, da se srnjak z rogovjem v mahu vedno umakne srnjaku, ki je rogovje že očistil. To spoštovanje pa ostane tudi še potem, ko so mlajši srnjaki že očistili svoje rožičke. Zato tudi opazimo, da obvlada posebno dober prostor za srnjad navadno starejši srnjak, njegov prostor je navadno tudi večji.

Trditev mnogih izkušenih lovcev, da vlada med srnjaki nek vrstni red po starosti, je zato pravilna, ki pa se uveljavi samo pri razmejitvi okolišev, nikakor pa nima nobenega vpliva na neko plemensko izbiro ob prsku.

3. okoliš, gostota, kvaliteta staleža

Eksperimentalno je dokazano v lovski praksi, da povprečna moč srnjadi upada, če je optimalna gostota v lovišču prekoračena. Ta zakonitost se pojavlja pri vseh sesalcih, vendar vzroki zanjo še niso dovolj pojasnjeni. Gotovo pa je, da vplivajo pri srnjadi tudi živalsko psihološki faktorji.

Če je gostota prekoračila svojo mejo, ki je v različnih loviščih različna, morajo biti posamezni okoliši srnjadi manjši ali pa se okoliši posameznih srnjakov križajo. Oboje obremenjuje psihično srnjake, ker se morajo za svoj okoliš vedno in vedno boriti, četudi obstoja ta borba samo iz pogostejših obhodov meja okoliša. Srnjaki živijo v stalnem strahu in napestosti, kar se prenaša tudi na srne in mladiče ter na srnjake enoletnike.

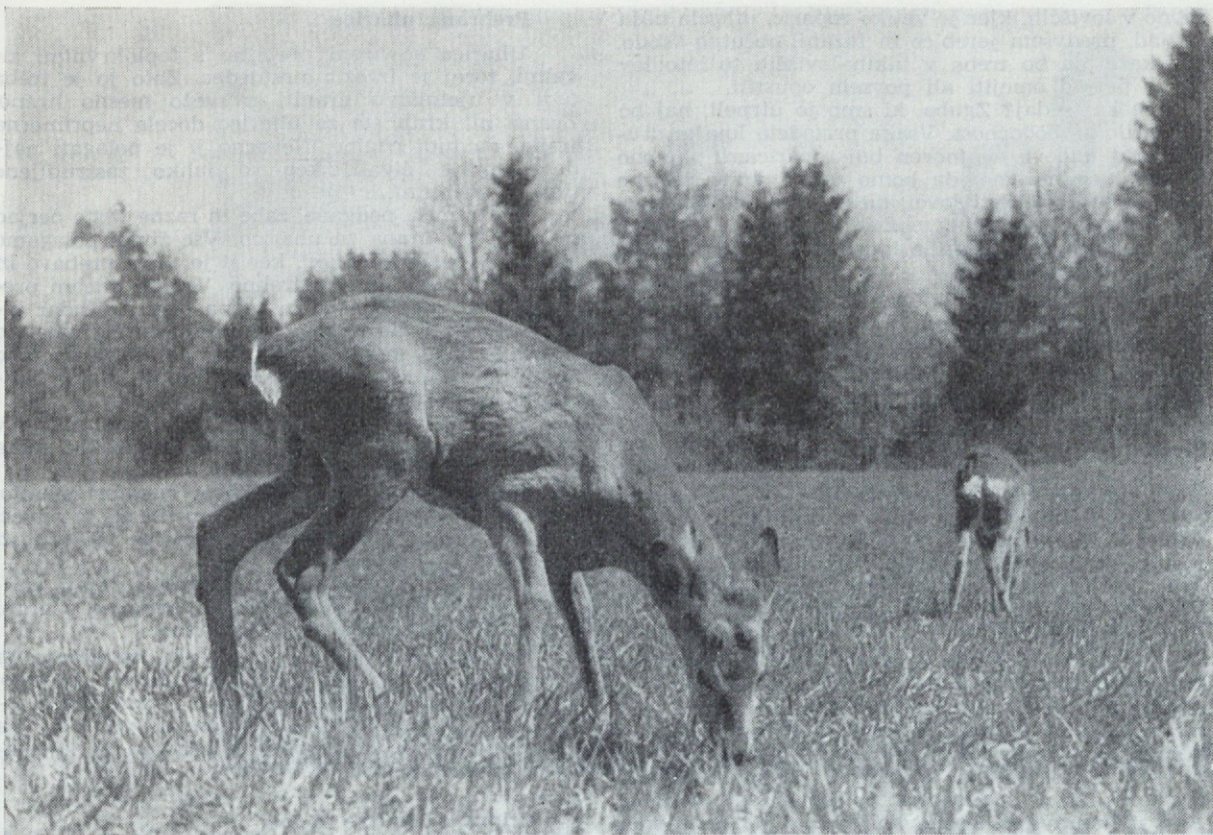

Foto R. Čenčič

Pri preveliki gostoti nastajajo zato psihične motnje, ki vplivajo na kvaliteto srnjadi. Poizkusi češkega lovskega strokovnjaka dr. Bubenika so dokazali, da stalni oziroma ponavljajoči se psihični pritisk (strah) celo prepreči nadaljnjo rast rogovja, pri enoletnikih pa povzroči rast gumbov namesto normalnih stebel.

V gornjem sta povedani različni stališči o vprašanju ali se vrši ob prsku med srnjaki neka plemenska izbira ali ne. Zastopniki obeh smeri pa so si edini v tem, da naj vlada v lovišču pri normalnem staležu naravno spolno razmerje.

Hvaležna naloga naših gojitvenih lovišč z urejeno čuvajsko službo bi bila, da organizirajo in usmerijo opazovanja glede nakazanih problemov na raznih področjih. Večletna statistika bi bila odličen material za znanstveno obdelavo in bi nam omogočila spoznavanje raznih problemov s področja srnjadi tudi iz lastnih izkušenj.

K članku prof. dr. R. pa pripominjam: Na strani 8 »Lovca« 1/63 navaja, da je spolno razmerje izumetničena fraza, v nadaljevanju pa navaja, da naj se dovoli pri srnjadi spolno razmerje 1 : 1 do 1 : 3, torej le tudi 1 : 1. Zdi se mi, da ta zaključek s prejšnjimi izvajanjem ni čisto v skladu. Primerjava spolnega razmerja srnjadi in goveda pa je bolj humorističen dodatek, ki vrednosti dobrega članka ne veča — da končno človekovih nagnenj sploh ne omenjam.

O uharici in lovu z njo

Lenart Zupan

Pretekla dolga in huda zima, z obilnim snegom, je bila za našo divjad pogubonosna. Predvsem je občutno prizadela poljsko perjad, jerebice in fazane. Ne pretiravam, če rečem, da je le-teh šlo več v lačne želodce ujed kot pa po zlu zaradi gladu, vsaj v takih loviščih, kjer je bilo preskrbljeno za izdatno krmljenje.

Narava je bila več kot tretjino leta pokrita z debelo snežno odejo. Poljska perjad, ki se v glavnem zadržuje na polju in drugih goličavah, je na snežni belini, tudi če se ne giblje, roparicam, zlasti ujedam lahko opazljiva. Sila kola lomi. Upoštevajoč to pravilo, se tedaj ne smemo čuditi naši kanji, ki ji je sicer ob kopni zemlji glavna hrana poljska miš, če se v stiski, ko ne dobi miši, loti jerebice ali celo fazana. To deloma velja tudi za druge roparice; v sili si pač utešijo glad s plenom, ki jim je dosegljiv, to so predvsem jerebice in fazani.

Vse vrste ujed, od velike do male, vštevši vrane in srake, so v tej stiski za hrano mesarile med poljsko perjadjo. Skratka, huda zima napadalnost roparic znatno poveča.

Pravijo, da zvonjenje po toči ne pomaga. Res je! Sprijazniti se moramo z dejstvom, da je po-

sebnost v loviščih, kjer je veliko roparic, utrpela naša divjad, predvsem jerebice in fazani, občutno škodo, kar kaže, da bo treba v takih loviščih to leto lov na to perjad omejiti ali povsem opustiti.

In kaj sedaj? Zguba, ki smo jo utrpeli, naj bo v svarilo za bodočnost. Vsaka prizadeta lovška družina naj napove neumoren boj roparicam, posebno ujedam, če hočemo, da bomo od te vrste poljske perjadi imeli koristni lovci, ne pa roparice. Zatirajmo roparice z vsemi možnimi sredstvi. Posebno priporočam ugonabljanje pernatih škodljivcev s pomočjo sove-uharice.

Ker pa zlasti mlajšim oziroma novopečenim lovcem način lova z uharico ni dovolj poznan se mi zdi umestno, da na kratko povem nekaj o uharici, njenem vzdrževanju in uporabi pri lovu.

Iz razreda sov uporabljamo za lov navadno največjo, to je veliko uharico. V Evropi jo je največ na Balkanskem polotoku, pa tudi v vzhodnem in severovzhodnem delu Evrope. Pri nas živi v manjšem številu, največ v gozdnatih pokrajinah.

Resda nabava in vzdrževanje uharice stane precej denarja, vendar pa se ta izdatek dobro obrestuje, ako z njeno pomočjo uničimo ali vsaj na kratko držimo ujede v lovišču.

Prostor za uharico mora biti dovolj velik, da se le-ta v njem udobno počuti in giblje, ne da bi si poškodovala letalna peresa in rep. Velikost take kolibe naj bo vsaj 2×3 m, višina pa 1,8 m. Ker sovam najbolj godi hlad, ne sme biti koliba na mestu, kjer poleti pripeka sonce, ker vročina vedno škodljivo vpliva na zdravje uharice. S tem seveda ni rečeno, da imejmo uharico v kakem mračnem prostoru, ker ji je vsekakor potrebna tudi svetloba. Ako ji napravimo leseno kolibo, naj bo ta iz treh strani zavarovana, to je nepropustna za dež in veter; zlasti naj bo tako zavarovan severni in zapadni del kolibe. Ena stran, najbolj vzhodna, naj bo iz žične mreže s 3–4 centimetrskimi okenci. Vrata v kolibo morajo biti tako velika, da človek lahko brez težav vstopi, po možnosti na zahodni strani in da se odpirajo na znotraj. To zaradi varnosti, kajti pri odpiranju navzven uharica lahko uide, ali pa se zakadi v človeka, ki ji prinaša hrano, ali jo hoče ujeti za nameravani lov. Vse to seveda, če ujetnica ni dovolj udomačena. Pod v kolibi naj bo iz materiala, ki ne vpija vlage. Lesen tlak ali pod iz zemlje težko čistimo, pa tudi iztrebki uharice, ki se vpijajo v tla, povzročajo smrad, kar ni ugodno ne za uharico in ne za njenega negovalca. Taka tla moramo posuti s peskom in ga večkrat izmenjati. V enem kotu kolibe v srednji višini kolibe, med stropom in podom namestimo majhno gajbo, da se uharica ob hudemu mrazu ali vročini lahko zateče vanjo. Velikost te gajbe naj bo 80×80 cm, v višino 70 do 75 cm. Dalje je potrebno, da v višini 50 do 60 cm od tal namestimo prečno letev, 6–7 cm debelo, na kateri uharica lahko podnevi kot ponoči čepi. Dobro je, če v kolibo postavimo tudi kak panj, da uharica lahko ždi po volji, zdaj na levi, zdaj na panju. Na podu uharica ne čepi rada, zlasti če je vlažen in ponesnažen od njenih iztrebkov ali ostankov hrane.

Uharica mora imeti tudi dovolj veliko posodo za vodo, široko 50×50 cm in globoko okoli 10 cm. Sicer ne pije mnogo vode, pač pa se zelo rada kopa, zlasti poleti, ko jo nadleguje mrčes. Vodo je treba menjati vsake tri dni, ker se kaj hitro usmradi, v vročini najboljše vsak dan.

Razumljivo je, da moramo vsaj enkrat tedensko dobro očistiti kolibo zaradi nesnage, ki povzroča smrad in leglo za mrčes in bolezn. Če opazimo na uharici mrčes, jo moramo takoj in večkrat naprašiti z DDT, pri čemer pa je treba paziti, da ji ne pride v oči ali kljun.

Prehrana uharice

Uharica se hrani pretežno s toplokrvnimi živalmi, torej je izrazit mesojedec. Zato jo je treba tudi v ujetništvu hraniti s svežo mesno hrano. Žganci ali kruh sta za uharico docela neprimerna hrana, da tudi pogine. Nevarno ji je polagati najdene mrtve živali, ker so lahko zastrupljene (fosfor, strihnin).

Sveže miši, podgane, žabe in razne vrste perjad so najboljša hrana za uharico. Vse živali polagamo uharici v perju ali dlaki, ker ji je to za prebavo in organizem neobhodno potrebno. Večjim pticam prehodno porujemo letalna in repna peresa. Kadar nimamo takih živali in smo primorani hraniti uharico s kosi drugega mesa, je vsekakor potrebno, da tako meso povaljamo v mehkem perju ali dlaki. Najboljše je konjsko meso.

Sicer pa v času, ko z uharico lovimo, nismo v zadregi za njeno hrano, saj si jo tako rekoč sama prisluži.

Bojazen, da uharica — kakor nekateri menijo, pogine od svinca šiber v zaužitem mesu, je odveč, pač pa zaradi šiber, ki jih dobi po nerodnosti strelca.

Nikakor pa ni dobro in človeško dajati uharici žive živali, ki jih uharica navadno ne pograbi takoj in živali utrpe mnogo strahu.

Uharici, ki je bila ujeta odrasla, skrajšamo na eni peruti 6–7 letalnih peres za dobro polovico. To je potrebno, da ji onemogočimo morebiten pobeg, če se ji posreči uiti iz kolibe ali pri lovu. Za uharico, ki je v ujetništvu od mladega in udomačena, to ni potrebno.

Priprava uharice za lov

Najprej je treba nabaviti in pričvrstiti uharici na eno nogo obroček iz usnja ali aluminija. Notranji premer prstana mora biti prilagoden debelini noge (ca. 20 mm) tako, da ne stiska noge. Pas naj bo širok kakih 15 mm. Usnjen obroček pričvrstimo na nogo z zaponko kakor pas, aluminijasti pa z žico ali vijakom. Na vnani strani naj bo pritrdjen manjši obroček ali nekaj členov verižice, da nanje s karabinerjem pripnemo uharico na verižici, kadar je to potrebno. Najbolje je, da ima uharica obroček stalno na nogi, ker jo tako najlažje ujamemo.

Za nošnjo uharice na teren, si moramo napraviti koš, najboljše iz goste žične mreže ali iz pletenega šibja. Velikost koša naj bo 40×50 cm, v višino pa vsaj 60 cm. Koš naj ima na eni strani dovolj velika vrata, da uharico zlahka spravimo noter ali ven. Koš naj ima tudi naramnice, da ga nosimo kakor nahrbtnik.

Za lov z uharico pa je potreben na kraju lova tudi dober zaklon oziroma lopa, ki je pogoj za uspeh. Najustreznejše zaklonišče je v tleh tako, da je nad njim le streha in strelna lina, obrnjena v smer izpostavitve uharice. Streho pokrijemo z rušo, zemljo in kamenjem, da se prilagodi okolici. Zaradi udobnosti naredimo v zaklonišču še sedež. Zaklon na tleh se sicer lažje napravi, a ne ustreza povsem. Naredimo ga iz kolcev in vejčja, najboljše smrečjega; glavno je, da smo v njem dobro skriti. Za večkratni lov je potrebno, da lovna mesta menjamo. Zato naj bodo taki zakloni čim enostavnejši. Mesto lova mora biti na razglednem kraju. Najprimernejši so goli griči, kjer je sova vidna daleč naokrog in kjer ujede redno krožijo ali preletajo. V bližini naj bo čim manj prometa. Koristno je, če v primerni strelni razdalji od zaklonišča stoji kako bolj goličavo drevo. Napadalci sove namreč zelo radi sedajo na tako drevo, da si jo iz bližine ogledajo, ali da se na napad pripravijo. Zato moramo biti vedno pozorni in pripravljeni, da izkoristimo tako priložnost. Končno mora imeti uharica sedišče v obliki velikega

Foto R. Adamič

T z meter dolgo prečko, na kateri sedi. Navpični kol zabijemo v tla, da je prečka kakih 75 cm nad tlemi. Razdalja med kolcem in zaklonom naj bo okoli 20 m.

Uharico privežemo na kolec z 2—3 metre dolgo verižico ali močno vrvico, da lahko skoči na tla zaradi obrambe pri napadih. Paziti je treba, da je uharica zanesljivo pripeta, da se pri zaletu s prečke ne sname in ne odleti. Kaj težko jo je zopet ujeti, ker pametna žival ve, kaj to zanjo pomeni.

Lovec mora biti v zaklonu kolikor mogoče miren, sicer ga priletajoči napadalci uharice kaj hitro opazijo. Skozi strelno lino naj molita le konca cevi, tako da je gib pri pomeritvi čim manj opazen. Budno opazuj uharico, kajti po njenem obnašanju hitro spoznaš, kaj je v naletu. Vedimo, da je lov z uharico zasnovan na sovraštvu in mržnji ptičev, v glavnem ujed, vran in srak. Čim večji je sovražnik, tem bolj ostro in nervozno uharica nanj reagira. Neverjetno, na kolikšno daljavo opazi bližajočega se sovražnika in preceni njegovo moč. Najbolj nevaren ji je orel. Navadno napadalca kaj hitro opazi, se našopiri, poka s kljunom, se tudi vrže vznak na tla in na hrbtu ležeč preži s pripravljenimi kremplji, ki so kakor ostrá bodala. Tudi taki prizori so za lovca užitek, pa tudi očitek, če je bil nepazljiv ali prepočasn, da je zamudil priložnost.

Na kragulja reagira manj ostro, ker ve, da ji ni tako nevaren kakor orel. Če zamudiš ugoden trenutek za strel, bo kragulj prav tako naglo, kot se je pojavil, tudi zginil, ker od uharice ne pričakuje nobene koristi.

Dolet skobca ali kanje uharico še manj razburi, navadno se samo šopiri in nekajkrat zapoka in njun let zasleduje z obračanjem glave. Navadno se te vrste izzivači zaletе na bližnje drevo, s čemer nudijo lovcu lepo priložnost za strel.

Vrane, srake in postovke ji gredo še manj na živce, saj jo navadno le obletavajo in zmerjajo iz sovraštva in mržnje, povečini brez dejanskega napadanja. Bolj živahna postane, se našopiri,

obrača glavo in poka s kljunom le, kadar jo obletava večji trop vran, ki zoprno krakajo in s tem privabijo še drugo tako svojat v bližino. Dostikrat jih niti strel ne preplaši in če opazijo ustreljene sovrstnice, postanejo še bolj besne in vrešče kot grešne duše.

Nekateri lovci imajo navado, da puste ranjene vrane in podobno svojat ležati na tleh z namenom da ta privabi še več sovražnikov sove. Toda iz razloga lovske etike in humanosti je tako početje nelovsko.

Od te vrste lova imamo prvič korist, ker ugonablamo škodljivce divjadi, drugič pa lovsko zabavo in vajo v streljanju. Odveč tudi ni opozorilo, da bodi pri streljanju previden in ne streljaj pretesno ob uharici, da sama ne postane plen.

Lov z uharico je najuspešnejši spomladi (od srede marca do konca maja) in jeseni (v septembru in oktobru). Poleti, zlasti v času gnezdenja se ujede za uharico ne zanimajo preveč, ker imajo skrb za naraščajem. V tem času je tudi oskrba uharice s primerno hrano težavnejša. Za silo se mora zadovoljiti tudi z vrabci.

Pri vetrovnem, meglenem, deževnem ali soparnem vremenu ne lovi, ker uspeha ne bo. V dnevnem času so za lov najprikladnejše zgodnje ure, zlasti po nočnem dežju, če se zjasni. Za ta lov, sicer z manjšo učinkovitostjo, je uporabna tudi manjša lesna uharica, močvirska sova ali lesna sova. Pa tudi z nagačeno uharico, ki ji z vrvico obračamo glavo in dvigamo peruti, se za silo da loviti. Seveda od tega lova ne moremo pričakovati bogve kaj uspeha, ker naravnih kretenj ne moremo dobro posnemati. Prednost pa je v tem, ker nimamo stroškov z vzdrževanjem in tudi nošnja je mnogo lažja in enostavnejša.

Namen tega članka je, da bi pri lovskih družinah, oziroma lovcih, zbudil večje zanimanje za lov z uharico in s tem pripomogel k zatiranju ujed in drugih pernatih škodljivcev divjadi ter s tem k dvigu staleža naše koristne perjadi.

Nepozabno doživetje s Košenjaka

Viktor Čeh

Nekaj ur po vrnitvi s počitnic na morju, sem že bil ves zadovoljen na poti proti lovski koči. Med potjo sem se oglasil pri lovskem tovarišu Janezu in se pozanimal o staležu jelenov. Skopa novica, da je videl gost, ki se je mudil nekaj dni v koči, le košute, mi ni vzela upanja. Ob 17. uri sem že sedel na Potoški preži. Ob vzponu na prežo mi je postalo kmalu jasno, zakaj ni imel gost uspeha pri devetkratnem čakanju. Na preži sem našel več ogorkov od cigaret, vžigalice in papir od bonbonov. K sreči nisem kadilec, zato tudi ne vem, čemu se je teže odreči — cigaretam ali jelenu.

Ceprav me jelen ta večer ni obiskal, sem se odločil zjutraj za isto prežo. Že ob 2,30 sem bil pokonci, ker se nisem zanesel na budilko, ki me je že večkrat pustila na cedilu.

Več kot dobro uro pred svitom sem že sedel na preži. Brez določenih misli sem strmел v temo, pa zopet proti vzhodu, saj sem že prav nestrpno čakal svit. Že so se oglašale prve ptice in tudi drevesa sem ločil. Ko sem tako s komaj opaznim okretom glave raziskoval okolico, sem opazil slabih 60 korakov na levi med smrečjem zastopnika jelenjega rodu. Prav počasi sem dvignil daljnogled, toda glave nisem videl. Po nekaj trenutkih se je kot senca neopazno premaknil v kritje smrek. Čakam, čakam! Vse tiho! Čas teče neznansko počasi. Skoraj bi že podvomil v resničnost dogodka in verjel v privid, ko zaslišim za hrbotno razločne šume. Tiho kot duh vstanem in se nekoliko obrnem v smer prihajajočih шумov ter strnim skozi košate krošnje smrek. Veter sem imel ugoden, kar mi je vlivalo mnogo upov. Vendar moj hrepeneči pogled ni mogel »izvrtati« toliko zelenega kralja s Košenjaka. Po daljšem času je v smeri proti državni meji v smrečju močno zaropotalo. Jelen je z rogovjem udaril ob vejevje, kar mi je potrdilo, da je bil v moji bližini zares jelen. To je v meni zbudilo prej skoraj nepoznano lovsko mrzlico. Le s težavo sem se zadrževal, da sem ostal za silo miren. Ko je po približno desetih minutah ponovno udaril z rogovjem ob drevo in sem po ropotu spoznal, da se oddaljuje, me je obšlo razburjenje, kakršnega do tedaj v lovski praksi nisem poznal. Vse telo je preletaval močan drget, kakor da bi me napadla malarija. Če bi se takrat jelen prikazal, zaradi razburjenja sploh ne bi bil zmožen za strel.

Še dolgo sem ostal kot prikovan na preži in sem rahlo upal, da se še morda le kaj prikaže. Ko sem bil že prepričan, da so se štirinožni gozdni prebivalci umaknili pred žgocim avgustovskim soncem v senco, sem še vseeno posedel na visoki preži. Zadovoljstvo, ki sem ga čutil v spokojnem kraljestvu gozda se da le občutiti. Čez tri dni sem se ponovno bližal Košenjaku, ker v dolini nisem imel obstanka. Neka neznana sila me je gnala nezažrno prijetnim lovskim doživetjem naproti. Naporno pot do lovske kočice smo premagovali z združenimi močmi gospodar naše lovske družine, njegova žena in sinek ter jaz z vso svojo družino. Že sama udeležba moje žene, ki vse od tega dne ni kazala nobenega zanimanja za zeleno družbo, je pomenila dobro znamenje.

V koči se je zbrala pisana družbica neuganih vztrajnežev, da smo pozno v noč menjavali vesele in žalostne utrinke iz lovskega življenja. Nasmejali

se smo med drugim zlasti oskrbnikovemu pripovedovanju, kako je vrtoglavega lovskega gosta spravljaj na visoko prežo in z nje in še več podobnih. Kazalci na uri so se prikradli že čez polnoč, ko smo šli ugotavljat, po mežikanju zvezd, usodo bližajočega se lova. Kmalu se je pretrgala nitka življenja v brleči petrolejki in spanec nam je zatislil od tobakovega dima pekoče trepalnice.

Ko je budilka surovo zaregljala, ni bilo ravno prijetno, po skoraj prečuti noči, zapustiti mehkih postelj. Toda jelen je vabil in kmalu so zašumeli pritajeni koraki v srce Košenjaka.

Bližal sem se Potoški preži in pok trhljih vejic pod nogami mi je zaledeneval kri v žilah, kakor da stopam po minskem polju. Previdno kot senca sem se vzpenjal po lestvi. Gozd je počival odet s plašcem goste teme. Že sem bil čez polovico lestve, ko je v bližini močno zašumelo. Kot prikovan sem obsedel na lestvi in sledil skokom bežeče divjadi. Srce mi je utripalo tudi v sencih, ne samo v prsih. V grlu me je davilo. Torej zastoj!...

Nekaj časa sem ostal popolnoma brez moči. Hotel sem naprej na prežo, toda le v mislih, ker jih kretnje niso ubogale. Počasi, kakor da bi se dramil kralj Matjaž pod Peco iz svojega stoletnega spanja, sem z negotovostjo iskal klin za klinom proti vrhu. Na preži sem si uredil udoben sedež, otrlj znoj, ki mi ga je iztisnil duševni napor, ter se umiril. Venomer se mi je vsiljevala jeza nad samim seboj, nad lestvijo in nad vsem, kar bi utegnilo biti krivo, da sem vznemiril neznano divjad.

Sedel sem dobro uro, ko se je noč začela poslavljati. V stoletnih smrekah na vrhovih Košenjaka so se zbudili klici in spevi ptic. Kazalec na uri je drsel proti 5,25, ko je moje nemirno oko obmirovalo na pojavi, ki se je izvila iz skupine nizkega smrečja. Najprej se je pokazala samo glava — glava jelena. Stopil je korak na plano. Že je počivala muha mavzerice na pleču. Ognjen curek je siknil proti prišlecju, planinski mir je pretrgal rezek pok. Jelen se je močno vzpel in že ga ni bilo. Naslednji trenutek vidim jelena, ki se je izluščil iz grmovja in jadrno bežal proti državni meji. Nemudoma repetiram in spremljam bežečega jelena. Ne gre mi v račun, da ga s tako dobro merjenim strelom ne bi položil na mestu. Ne, čez mejo ne smeš! Vendar na zanesljiv strel ni bilo mogoče misliti. V upanju, da bom k prvemu strelu dodal vsaj toliko, da mi domnevno ranjeni jelen ne uide čez državno mejo, sem ponovno pritisnil. Jelen se za strel ni niti zmenil in pogoltnila ga je goščava.

V skrajni negotovosti sem iskal s pogledom kraj, kjer je stal ob prvem strelu jelen. In glej! Za košatim borovcem je lahko nihala noga umirajočega mojega prvega jelena. Kako sem dosegel tla, ne vem. Šele ko sem se na nekaj korakov približal jelenu, sem mislil na morebitni usmrtilni strel.

Stal sem ob svojem prvem jelenu. Preveč bi terjal sam od sebe, če bi si prizadeval opisati občutke tega trenutka. Vem le, da sem želel zavri-skati, da bi se stresel Košenjak. Pa ni šlo. Preveč spoštovanja je rodil pogled v otožne oči mrtvega viteza, da bi mogel motiti njegov mir. Z drhtečo roko sem pobožal dar narave.

Polagoma sem se vrnil v stvarnost. Na mojo vest je pošastno potrkal jek drugega strela, ki je bil z namenom največje poštenosti, oddan na bežečega jelena. Spoznal sem, da sta bila dva jelena. Natančno sem preiskal sled pobeglega jelena in vso bližnjo okolico graničarske steze ob meji. Našel nisem najmanjšega suma, da bi bil jelen poškodovan. Medtem sta prišla tudi gospodar Jože in tajnik Miloš. Po opravljenih lovskih običajih smo se še dodobra prepričali, da je moj drugi strel res zgreših. Pri koči je potem zavladalo splošno prijetno razpoloženje, saj je bil to prvi jelen v sezoni.

Kakšno naj bo kopito louske puške

Ivan Turk

Mnogo lovcev ne posveča dovolj pažnje kopitu puške, ki je vsekakor eden glavnih činiteljev pri zadetku. Saj dobri strelci vedo, da kopito zadene. O tem se lahko sami prepričate. Mnogo boljše uspehe boste imeli, če vam kopito leži in puška lepo pade v ramo. Zato mora biti kopito strokovnjaško izdelano. To pa zmore le puškar-kopitar, ki dela po svojih strokovnih načinih in merah. Za ta namen pa mora imeti kopitar tele podatke:

1. celotno višino telesa, 2. celotno dolžino roke (od konca prstov do rame), 3. zunanjo dolžino podlaktnice (od konca prstov do komolca), 4. notranjo dolžino podlaktnice, 5. dolžino roke od zapestja do konca prstov, 6. širino roke, 7. širino prsi, 8. navpično razdaljo od očesa do ključnice, 9. razdaljo od očesa do senca, 10. širino rame, 11. horizontalno razdaljo od kape kopita do očesa, s katerim merimo, 12. težo kopita, 13. s katerim očesom merimo, 14. ali streljamo z levico ali desnico in 15. obliko obraza (ozek, širok, okrogel, ovalen ali podolgovat).

Res, da je puškino kopito drago, ker je to strokovno pravo umetniško delo. Še vedno si lovci izdelujejo kopita ali sami ali po mizarjih misleč, da si s tem prihranijo na stroških. Pri tem pa pozabljajo, da ima puška z neustreznim kopitom mnogo manjšo vrednost, kakor je prihranek pri takem kopitu.

Znan je rek po skušnji, da je ceneno blago najdražje.

Na sliki 1 je primer slabo, nestrokovno izdelanega in zato nelepega kopita.

Slika 2 kaže štiri strokovno in po želji izdelana kopita v puškarski delavnici Lovce, Lovski zadruge Ljubljana. S takim kopitom imate strelske uspehe, hkrati pa veselje z lepim orožjem.

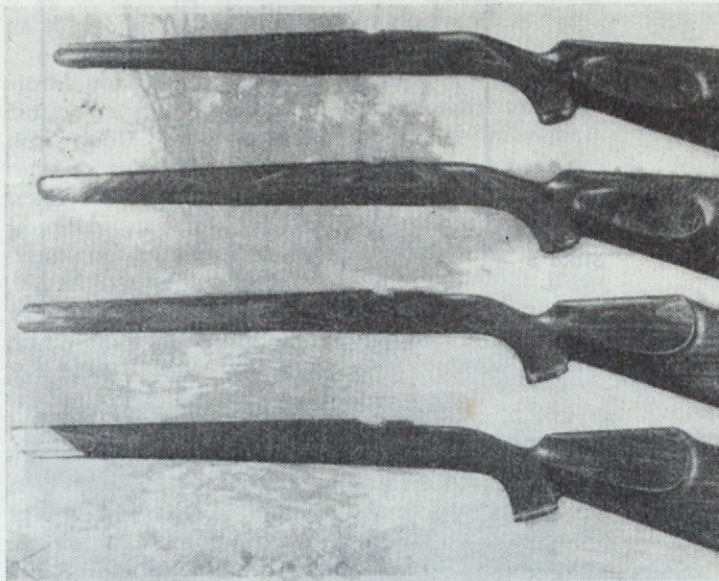
Na sliki 3 je po meri in želji izdelano kopito za lovca invalida, v isti delavnici.

Na risbi 4 in 5 so v uvodu navedeni podatki in mere, ki jih mora vedeti kopitar, da more izdelati ustrezno kopito. Dodajam še nekaj slik o razdejanih puškah zaradi nestrokovno po lovcih samih polnjenih nabojih.

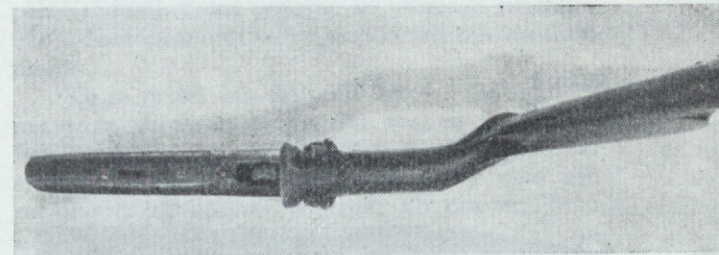
Slike 6, 7 in 8 kažejo razstreljena nabojišča zaradi prevelike množine ali nepravilnega smodnika ali pa zaradi čez mero razširjenega nabojišča. Pri takih nabojiščih si nekateri pomagajo tako, da vložijo tanko pločevino, da bi jim ne trgalo tulcev. Na sliki 8 je videti tak vložek, ki je po razstrelitvi ostal v nabojišču. V takih

Slika 1

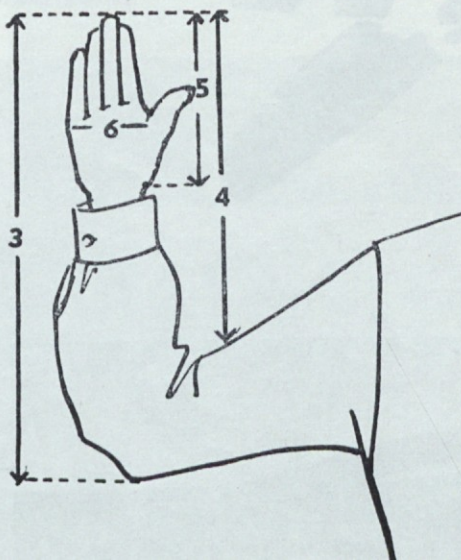

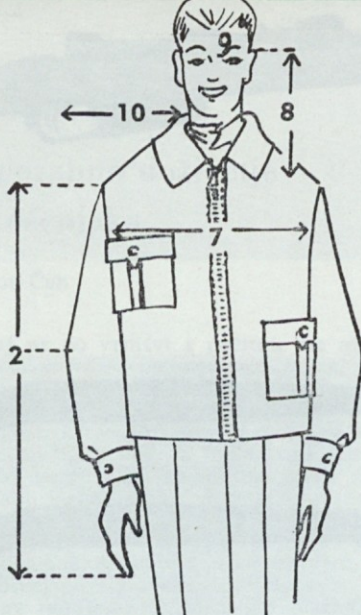
Slika 2

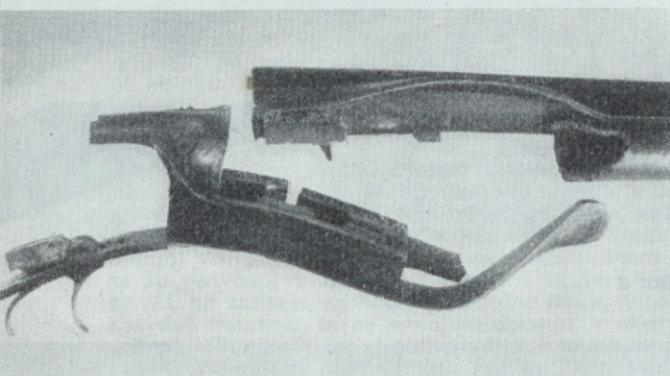
Slika 3

Slika 4

Slika 5

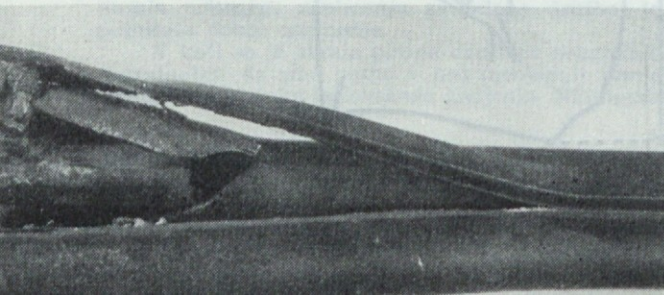

Slika 6

Slika 7

Slika 8

primerih ni v nevarnosti le strelec, temveč vsi v neposredni bližini. Zlasti je nevaren brezdimni smodnik, če ni ustrezen za tisto puško ali ga je nekaj desetink grama v naboju preveč in naboj ni pravilno polnjen. Zato je brezdimni smodnik treba brezpogojno natančno odtehtati po navodilih, ki jih daje tovarna in z brezdimnimi naboji streljati le iz pušk, ki imajo preskusni žig za ta smodnik.

V nobenem primeru si ne izposojajte na lovu kakršnih koli nabojev.

Pojdi z mano!

Ivan Sovre Zmago

Pogledal je proti Javorju. Vrh je bil čist, v dolini je ležala gosta meglena koprena. Obetala se je lepa nedelja v oktobru. Po bilju se je obesila slana, sever pa, ki je ohladil nedeljsko jutro, je obetal uspešen lov na jereba. Oblekel se je lovsko, natrpal potrebno in vrgel na ramo trocevko. Draga, nasvidenje!

S tihimi koraki je odšel po stopnicah a že ves zatopljen v lov. Ostala je sama s tremi otroki, žalostna in osamljena. Ni utegnil, da bi o tem razmislil. Tajinstvenost gozdov, klic jereba, odziv in frfotanje ga je tako prevzelo, da je pozabil na vse, pozabil tudi nanjo, ki ji je nekoč podaril vse svoje srce. Domov se je vračal utrujen s trdimi koraki. Spet je prišla nedelja in z njo skupen lov. Zbrali so se na Muzgi, drugo nedeljo pri Kranarju, tretjo pri... Do novega leta je bilo še vrsto nedelj. Zvest in discipliniran ni nikoli zamudil.

Prišla je zima. Divjad je terjala svoje. Urejati in zalagati je bilo treba krmišča, zatirati roparice. Vse to ga je znova in znova klicalo v lovišče. A ona? Ona ga je zvesto čakala doma in samevala.

Pomlad! Rahlo zelenje se je pomikalo proti vrhu Javorja. In ko so v dolini odcvetele prve cve'ke, je prišel čas, da zaslišuje divjega petelina. Spet in spet — nasvidenje, draga. Tolažila se je s poletjem. Takrat bomo skupaj. In ko je prišlo poletje, se je začel lov na srnjaka. Strast je premagala razum. Zarana je vstal, da je ne bi zbudil. Ona je pa že davno bedela in mislila na lepo nedeljo, na skupen izlet. Bolesno si je z rokami zastrla obraz. Odšel je! Ni je razumel. Prisluhnila je korakom na stopnišču; sleherni ji je rezal v srce. On pa je v mislih že koval načrt in izbiral kraj čakanja. Tako je bil zatopljen, da je imel privid lepega srnjaka in krivil se mu je prst. To nedeljo ni imel uspeha. Poskušal je še drugo in tretjo...

Avgust! Vročina je prignala srnje ženitovanje do vrhunca. Vzel je piščal in presedel ure, zdaj tu zdaj tam. Končno je uplenil lepega srnjaka. Kdo bi opisal radost, ponos in čast, ki jo je tokrat občutil. Domov, k njej, k njej, da ga ji pokazem. Ni čutil, da je utrujen. Oprtal si je srnjaka in ponosno stopal proti domu. Uplenil je jereba, zajca, petelina, srnjaka, morda še več. Izgubljal pa je čas in s tem je ugašalo tisto največje bogastvo, ki mu pravimo družinska sreča. Tisto, kar jih je nekoč tako močno navezalo drug na drugega, so bili skupni izleti v naravo. Uživali so vsi.

Zdaj pa se je utrujen vračal domov pozno popoldan. Legel je, da bi se malo odpočil, a je zaspal. Minila je nedelja, druga in še in še. Poslovala se je pomlad, poletje, minila je jesen. Prišlo je novo leto. To pa je bilo prav takšno. Odhajal je veder, vračal pa se je preutrujen, da bi osrečil še ženo in otroke. Mlad je bil. Premlad, da bi lahko tvegala toliko nedelj, toliko prostega časa kakor oni, ki so bili v svojem življenjskem popoldnevu.

Morda bi bilo prepozno, da se ni na tem življenjskem razpotju zaustavil in razmislil: Vsak šport — tudi lovski — ima svoje meje, svoj čas in svoj prostor. Moja vest in z njo etika me morata odvrniti od pretiranega zagona lovske strasti. Nimam pravice, da porušim veliko bogastvo harmonije, ki se je skovalo med mano in njo. Ne smem trgati vezi, ki so me nekoč tako čvrsto vezale z njo.

Tako je razglabljal neke lepe poletne nedelje, globoko v gozdovih Jelovice. Popoln mir, krasota sončnega dne in harmonija večno zelenega rastja so se čudovito ujemali. V tem zelenem svetu lepote si je izpraševal vest in si s številnimi vprašanji segel v dno duše. Pred oči mu je stopila mlada, lepa, pridna žena in dobra mati, ki jo muči in ugonablja samota in skrb. V srce se mu je prikazala njena prošnja, ker prav tako kot on sam, hrepeni po naravnih lepotah, po sprostivni v planinah, po razvedrilu in počitku. Še bolj so si to želeli njegovi trije mladi razigrani otroci. Vso to lepoto si je danes svojil le zase. In sredi širne zelene Jelovice so ga presunile te misli in

tisto nedeljsko dopoldne je odločilo. Pred oči je bila žena, ki se je je že loteval občutek manjvrednosti in se je bolešno utapljala v usodo nenakoprnega položaja z njim. Tiho in vdano je prenašala bolečino za bolečino. Bala se je sleherne nedelje. Ko je prišla, si je znova zakrila z rokami obraz in njegovi koraki po stopnicah so ji parali srce. Popoldan je prisluškovala, kdaj ji bo utrujen korak naznanil, da se vrača on, ki ga kljub vsej bolečini ljubi in pogreša.

Zgrabil je za puško, iz zemlje izdrl palico in stopil po stezi proti vrhu Javorja. V nogah je čutil utrujenost. Sklep, da bo v bodoče vso radost delil z njo in malimi, mu je razvedril mračno čelo. Vesti, ki mu je poslednje nedelje trkala na dušo, bi tokrat ne mogel utišati. Tokrat je uplenil največjo trofejo — spoznanje praznote. Nasmejan in prerojen se je vračal proti domu.

Bližala se je nedelja. V soboto popoldan ji je odkril svoj namen. Pogledala mu je v oči. V njih je našel tisto zadovoljstvo, ki ga je pogrešal ves čas, ko je bila njegova lovska strast močnejša od razuma.

Mehko jo je nagovoril: Pojdi z mano, vsi gremo na Partizanski vrh... Kako lepe so bile nedelje, koliko več sreče je užil ob njej in otrokih. A tudi zanj se je našla ura za potešitev lovske strasti. Ko je prišla druga nedelja, jo je pobožal in ji spet dejal: Pojdi z mano — vsi gremo skupaj v planine. Pet članov razigrane družine se je vsako nedeljo v ranem jutru vzpenjalo po strmeh bližnjih planin. Od tam so se vračali polni radosti, polni vedrine in veselega pričakovanja na zopetno skorajšnje svidenje s krasotami planin.

Ko je prišel čas skupnih lovov — brakad — mu je z veseljem pripravila malico in dejala: Pojdi in kmalu se vrni, želim ti dober pogled. Ni si zakrila obraza in njegovi koraki ji niso več rezali srca. Vračal se je veder ob pravem času in ni bil preutrujen. Oba sta doumela, da ima tudi te vrste šport svoje meje, svoj čas in svoj prostor. Našli so se in spoznali, da je sreča enega v sreči in radosti vseh. Zakaj, vsi ljubimo lepoto neoskrunjene narave, posebej pa tovariši zelene bratovščine.

Javoršček — Menina

Foto C. Pogačar

iz lovskega oprtnika

Nekaj nasvetov

v zvezi z oglasom o razprodaji nabojev s kroglo 8×57 IR pri Lovcu, Lovski zadrugi:

Ko kupujete te ali druge vrste naboje s kroglo, ni vseeno, kakšne vrste in koliko nabojev kupite. Zlasti je to potrebno vedeti tistim, ki svojih nabojev balistično ne poznajo. Primer: Lovec kupi pet nabojev 8×57 IR, pa ne pove nobenih podatkov o naboju. Tako mu prodajalec na podlagi orož. lista izda pet nabojev, ki jih ima najbolj pri roki, oziroma največ na zalogi. To so bili npr. naboji 8×57 IR z delnim plaščem, s 13 g težko kroglo in smodnikom Sp. P. Lovec si pri tem ni zapomnil ozir. zapisal vrsto naboja. Čez čas kupi zopet pet nabojev — zopet brez označbe — in si sam izbere podobne prejšnjim. Pri tem pa ne opazi, ker se ne spozna, da je izbral naboj s 14,7 g kroglo in smodnikom Rs. Ker je imel slabe uspehe, prinese puško na pristrelitev, češ puška slabo strelja. Puškar ugotovi, da je puška v redu, različna pa lega zadetkov zaradi različne municije. Od nabojev 8×57 IR sta še dve vrsti in sicer s polnim jeklenim plaščem in 14,7 g kroglo z bakrenim plaščem in 12,8 g kroglo. Vsaka vrsta pa ima tudi različno količino smodnika. Naboji 7 mm imajo še več vrst krogel po teži in dolžini in več vrst smodnika. Različni naboji kažejo še večjo razliko pri puškah s strelnim daljnogledom in pri pristrelitvi z njim porabimo več nabojev, če jih ne poznamo in je pristreljevanje zato drago ter mimo tega pristrelitev nenatančno. Zato priporočam, da si nabavite večjo množino ustreznih serije nabojev. Res je enkratni izdatek občutno večji, toda s tem se izognete mnogim razočaranjem, jezi, ponovnemu pristreljevanju in nepotrebnim potom. Opozarjam, da ni vedno v prodaji zadostnih količin nabojev iste vrste, ker je to vezano na uvoz. Kadar pa kupujete municijo, morate vedeti in povedati prodajalcu balistične podatke, ki so navedeni na škatlah nabojev, da dobite enake in prave naboje.

Ivan Turk

Kaj pomeni za lov šolan pes

Leta 1962 sem bil v Nemčiji in v oktobru povabljen na lov. Do lovišča se nas je odpeljalo pet lovcev, dva mladeniča z nemški-ma ptičarjema in jaz. Gozd je bil po parcelah obkrožen s cestami, po katerih je drvelo na stotine avtomobilov. Ko stopimo iz avtov, smo nedaleč od nas blizu ceste opazili ležečo srno z dvema mladičema. Lastnik lovišča je dal navodila za lov, mi ponudil puško ter vprašal, če želim na puški strelni daljnogled. Tega sem odklonil, puško pa sprejel, čeprav nisem bil namenjen, da bom streljal. Zanimal me je zgolj način in potek lova. Dobil sem stojišče z lepim razgledom za strel in varno za streljanje, z bregom v ozadju. Oglasil se je rog in kmalu se je v presledkih jel oglašati pes. Skoraj je odjeknil prvi strel in k meni priteče močna srna z mladičema, najbrž tista, ki je prej ležala ob cesti. Streljal nisem. Skočila je naprej in že strel, na to še tretji in četrti. Na drugem koncu se je oglasil rog — konec. Mladeniča prideta s psoma na verigi. Eden znova zatrobi in kmalu so bili lovci zbrani. Tedaj sem videl zase nekaj novega, namreč tako razumno ubogljivost in za lov sposobnega psa. Po strelu namreč noben lovec ni šel s stojišča na nastrel. Lastnik je povedal, kako se bo pes oglasil pri mrtvi divjadi in kako pri še živi. Gremo na prvo stojišče in lovec pokaže nastrel. Lastnik spusti prvega psa. Po nekaj minutah začne pes zavijati. Gospodar pripomni, da je žival mrtva. Mladeniču, ki ga je gospodar poslal po plen, se pridružim. Pes je toliko časa zavijal, da sva prišla do plena. Bila je srna in pes je s sprednjima nogama stal na njej. Odnesla sva jo do vozil. Nato gremo na drugi nastrel in lastnik spusti istega psa. Po kratkem začne pes lajati in lastnik reče, da je žival še živa. Z gospodarjem sva šla do psa. Pes je sedel in poredkoma dajal glas. Ko pa je naju zagledal, je utihnil. Gospodar mu je dal znak, da je šel pes naprej, gospodar za njim in jaz zadaj. Po kakih dvesto metrih se pes ustavi in pogleda go-

spodarja. Ta dvigne daljnogled in kmalu opazi in ugotovi, da leži pri debeli smreki srna z zdrobljeno sprednjo nogo. Psu pokaže, da sede, meni da počakam. Sam se je še nekoliko približal in oddal usmrtilni strel. Potem je s piščalko poklical oba fanta, da sta odnesla srno. Pri tretji srni je pes zopet zavijal, ker je bila mrtva. Ko smo se vrnili k vozilu, so bile srne že iztrebljene in pripravljene za odpremo. Lastnik lovišča je vsakemu uplenitelju segel v roko in mu za klobuk pripel značko, ki je imela prostor za vpis datuma ter mu podal zeleno vejico.

Udeležil sem se tudi lova na zajce, fazane in jerebice. Tudi tam sem se prepričal, kaj pomeni lovcu šolan pes. En dan smo prinesli 32 kosov perjadi in niti ena ptica ni ostala obstreljena v lovišču. Vse kar ni padlo na mestu, je našel pes, ki je dal znak z zavijanjem in plen tiščal s sprednjima nogama k tlom, dokler ni pričakal lovca. Tukaj sem tudi videl zelo velike jate golobov grivarjev, kakršne so bile pred štiridesetimi leti tudi še pri nas v Sloveniji.

Ivan Korošic,
Iggingen, Nemčija

Divji prašič pod snegom

Lovec Janez Godec, član LD Laze je v januarju letos po sveže zapadlem snegu s psom istrijancem v Zahojki pod Jančami sledil divje prašiče. Na lepem puhnetu iz snega dva ščetinarja, da lovec ni utegnil pomeriti. Toda pes je še kar na mestu lajal, ko lovec zapazi meter pred seboj, da mole iz snega ščetine. Brž sproži karabinko, ki pa je zatajila. Ščetine pa se ne zganejo, čeprav je pes ves nasršen nenehno lajal in lovec je mislil, da je prašič mrtev. Vendar je znova sprožil in drugi strel je zadel prašiča, da je planil iz snega in po kakih 50 metrih padel. Težak je bil okoli 60 kilogramov. Tudi prašič včasih drži kakor zajec.

M. Š.

Spomin

Ker pod italijansko okupacijo nisem hodil v slovensko šolo, prosim, da jezikovno popravite poročilo o mojem lovskem doživljaju pred 12 leti. Od tedaj sem že dolgo v Nemčiji, pred tem pa sem bil član LD Log pod Mangrtom. Sedaj, ko se bliža pomlad in petelinje petje, se živo spomnim prvega mojega lova na kralja naših gozdnatih planin. Takratni lovski čuvaj je nama s tovarišem Miljetom Berlotom povedal, kje poje veliki petelin. Že 14 dni prej sem skrbno basal naboje in jih previdno sušil na štedilniku, da bo izbrani naboj zagotovo užgal v odločilnem trenutku. Teden dni skoraj nisem spal v pričakovanju dneva, ko s tovarišem Berlotom odrineva v planino. Spotoma sva se dobro zasopla in sva v Planjah ob jezeru nekaj ur počivala. Najina jezika pa nista počivala, ker sva jih poganjala s »centralno kurjavo« iz najinih nahrbtnikov. Ves čas sem pa tipal svoje naboje v žepu, ker sem se bal, da bi se ne prehladili in ne odpovedali. In šele po 12 letih — ko to pišem — sem prišel na to, kako me je dober tovariš, stari lisjak preliščil in spravil ob lepo trofejo. Danes se smejem in mu celo čestitam k ukani. Ko sva se okrog ene ponoči odpravila iz koč, mi tovariš Miljo med potjo ponudi naboj češ, če pridem do strela, da bo petelin gotov. Po štirurnem čakanju nisva nič slišala in videla, čeprav je bilo tam okoli dosti iztrebkov. Zato se počasi in previdno odpraviva proti domu. Spotoma se na razglednem mestu ustaviva, da se oddahneva in pokadiva cigareto. Komaj pušneva nekaj dimov, se pripeljeta kar dva petelina in eden sede kakih 200 metrov od naju na veliko smreko. Miljo me spodbudi: Sedaj pokaži, kaj znaš. Po desetih minutah sem bil že pod smreko in se pripravljaj na strel. Tedaj zaropota v smreki in petelin se spusti na tla. Že v zraku sem ga lovil na muho in ko sede, mi stoprocentni tovarišev naboj — odpove. Ta trenutek pa jekne tovariševa puška in petelin obleži v resju. Po stari lovski šegi sem mu čestital in krenila sva v dolino, on ponosen, jaz žalosten. Danes mi je jasno, da me je dobri lovski tovariš dvakrat potegnil, prvič s stoprocentnim nabojem, drugič, ker je bil tisti dan prvi april. Zato želim vsem lovcem z Bovškega in iz Slovenije dober pogled, posebej pa tovarišu Berlotu iz Moznice.

Ferdinand Pohar
Essen Altensee, Nemčija
4. februarja 1963

Doživljaj v juliju

V lepem julijskem večeru je bilo v gozdu že mračno. Zlezel sem s stare hruške, kjer sem čakal srnjaka in se namenil, da pogledam okoli zapuščene kmetije. Ker razen srn ni bilo nič, se vrnem, kjer sem prej čakal in zagledam v njivi z ječmenom črno liso. Na svoje presenečenje ugotovim, da je divji prašič. Odločil sem se, da ga zalezem in če je merjasec streljam, če je pa svinja z mladiči, bom skusil upleniti mladiča. Nahrbtnik odložim pri prvem drevesu in se začnem približevati črnuhu po travniku, brez večjega kritja. Bil je prvi krajec in veter ugoden. Dobre četrt ure sem hodil razdaljo 80 metrov tako, da sva bila s črnuhom vsak na eni strani njive. Ugotovil sem, da je svinja s tremi ali štirimi mladiči. Večkrat sem meril na mladiča, a ga nikoli nisem dobro dobil na muho, ker so se le na kratko pokazali iz ječmena. Svinjo sem stalno opazoval in ni me videla, ko sem se približeval. Težka je bila najmanj 120 kg. Ura je bila okoli devete večer. Prvi krajec in še dnevni odsvit sta mi dobro osvetljevala njivo, a tudi sam sem bil dobro viden. Svinja se je dolgo časa pasla po ječmenu. V tem času se je trikrat zagnala in zakrutila. Verjetno so hoteli mladiči sesati in so jo nadlegovali, ter tudi po malem cvilili, podobno kakor domači pujski. Ko tako stojim na enem koncu njive svinja pa na drugem, oddaljena kakih 40 metrov, je verjetno opazila na travniku mojo postavbo. Začne se mi približevati, sprva cikcak, potem pa naravnost proti meni. Od trenutka, ko me je opazila, je ves čas močno pihala in glasno vsrkavala zrak, da bi ugotovila sumljivo senco. Tako stoji kakih pet minut pred mano na 15 do 18 metrov ter piha in vsrkava sapo. Jaz stojim negiben s pripravljeno puško in čakam, kaj bo. Če bi se še bolj približala, bi streljal. Mladiči so bili mirno skriti v ječmenu, kakor da jih ni. Še vedno sem bil odločen da bi dobil kakega mladiča. K sreči ga ni bilo na muho. Po kakih petih minutah se je svinja počasi umaknila v bližnje grmovje. Od tam je dala znak mladičem, ki so hitro stekli za njo.

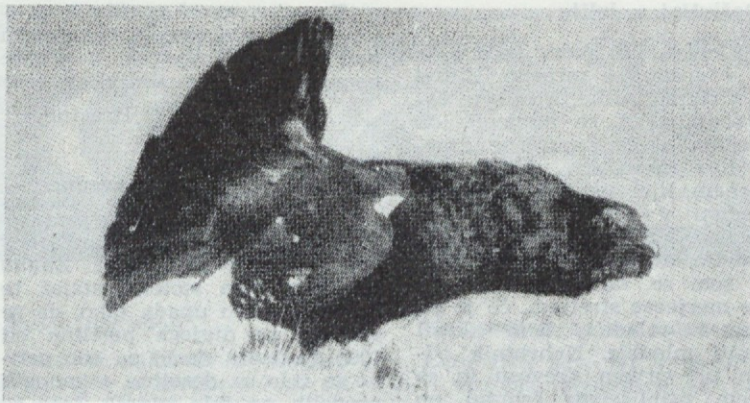
Domnevam, da je vsaka divjad zelo radovedna, dokler ne prepozna predmeta, zlasti vodeča samica in to bolj zaradi varnosti svojih mladičev. Pomislil sem, kaj bi bila storila svinja, če bi bil streljal na mladiča in bi ta zavekal. Morda je bilo tako prav, ker je bila vodeča svinja še v »varstvu«.

To se je namreč zgodilo 7. julija 1962 v Gorah pri Omahnetu nad Zidanim mostom. — Zame nepozaben lovski doživljaj.

Alojz Kovač, LD Hrastnik

Naseljevanje črne gozdne kurjadi

Pod tem imenom sta mišljena veliki petelin in ruševac. Znano je, da v tem stoletju stalež te kurjadi stalno upada tako, da se je npr. za divjega petelina od 1900 do danes skrčil na eno petino in celo na desetino, v mnogih predelih pa celo izginil. Zato so zlasti iz nemških in skandinavskih dežel znani mnogi poskusi, da bi to mogočno ptico znova zaredili in naselili v krajih, kjer je bila prej pogostna. Vzrokov, da je ni več ali zelo malo, je mnogo in zelo različnih. Namen tega poročila pa ni, da bi o tem razglabljal. Omenim le toliko, da je veliki petelin v nekaterih nemških deželah izginil že v sedanjem stoletju in je npr., v Mecklenburgu skušal Wallenstein okoli 1630 znova zarediti to kurjad. Poskus ni uspel, ker se je kurjad odselila ali poginila. Znan pa je primer posrečene naselitve na Skotskem. V Nemčiji so se desetletja trudili, da bi preprečili izumrtje črne kurjadi ter so pri nešteti dolgotrajnih in dragih poskusih ugotovili, da se naselitev z ujetjo divjo kurjadj ne obnese. Taka kurjad se v novo okolje le težko vzivi ali sploh ne. Več izgledov je z doma vzrejeno črno kurjadj, ki jo polagoma navajamo na drugačno okolje. Pri vzreji doma v večjem številu so pa velike težkoče, pri čemer uspehi s posameznimi pari za ponovno naselitev na prostem, nič ne pomenijo. Saj je znano, da je notar Stergar v Kranju svoj čas gojil doma to kurjad in mu je en petelin živel 18 let. Pri vzreji pa ni glavna težava pravilna prehrana in ustrezno okolje temveč bolezn. Dokler niso poznali enheptina kot sredstva zoper kurjo kugo, je ta pobrala večino mladičev. Ko so to premagali, se je pojavila »pseudotuberkuloza« ali redentioza, bakterija, ki jo prenašajo miši, ki pridejo do kurje hrane. To bolezen so v vzgajališčih bolj ali manj uspešno zatirali z injekcijami posebne vakcine. Toda ta kurjad, zlasti mlada oboleva npr. za vnetjem črevesa in jeter, vnetjem slepiča, slepično kokcidiozo in kokcidiozo, bakteremijo, singamozo (črv v sapniku), trihostrongilozo itd. Največja zapreka in skrb pri vzreji je pogin kebkov v prvih desetih dneh življenja zaradi obolenja čreves-

Spaček

ja, čigar vzrok je pa še nepojasnen. Divja kurjad postane v domači reji zelo krotka in privržena človeku. Posamezne živali predvsem mlade čutijo naravnost potrebo po tesnem stiku s svojim rediteljem in če se jim izmakne, ga iščejo in jokajo po njem z glasom kakor kebkici, če so se zgubili od koklje. Pri udomaćenih divjih petelinih so pogosto opazovali, da so svoje rastiveno petje in rastiveno obnašanje obračali na človeka in so rastitev poskušali na mirno stoječi osebi. Iz tega se da razbrati »noro« obnašanje pojočih petelinov v prosti naravi, brez bojazni pred človekom. Ni pa izključno, da je tako obnašanje le pri doma vzrejenih in izpuščenih petelinih. Domača vzreja ruševcev je sicer lažja, vendar zahteva mnogo več skrbnosti in pazljivosti kakor poljska perjad. Brezizgledna pa je, kakor kažejo skušnje, domača reja jerebov, ki se do sedaj ni posrečila. Nasprotno je belka tako skromna in prilagodljiva, da se celo v majhnih gajbah uspešno razmnožuje. Črno kurjad so v večjem obsegu gojile in jo še goje predvsem skandinavske dežele (Švedska, Finska) za proučevanje njenega življenja, ki ima še mnogo nepojasnjene seveda za naselitve. V ta namen vso izpuščeno kuretino obročkajo in tudi drugače zaznamujejo, da jo lahko dalje opazujejo. Švedom se je celo posrečilo divji kuretini ustvariti v ujetništvu take življenske pogoje, da so vzgojili tudi križance med divjim petelinom in ruševcem. Slika kaže takega petelina-spačka. Tudi Nemčija, Poljska in Rusija delajo poskuse za večjo vzrejo te kurjadi, vendar še nikjer, tudi v Skandinaviji niso dosegli zadovoljivih uspehov v takem obsegu, da bi mogli naseliti izumrle pokrajine in je reja še vedno pri dragih in dolgotrajnih poskusih in študi-

jah. Pri tem je treba kurjadi nuditi njej ustrezno življenjsko okolje z zadostnim kritjem (zatišji) to je grmovje, nizko drevje, suha podlaga s peskom za kopanje (prepeljenje), za pašo pa iglasto drevje, grmovje, popje, trava in pred roparicami varne gredi za spanje. Vse to pa morejo ustvariti le živalski vrtovi s strokovnjaki za rejo divje gozdne kurjadi.

Po Kosmosu 1963-5 — M. Š.

Kragulj ropar

Rana ura — zlata ura, pravi pregovor. Tako sem tudi jaz nekega jutra zgodaj vstal. Bila je jesen in treba je bilo spravljati poljske pridelke. Brž sem odšel v hlev, izpustil kokoši, nakrmil živino, šel v kuhinjo in vrgel zrnje golobom. Brž so vsi prifrčali in začeli zobati. Opazoval sem jih, kako so se preganjali in pretepali, da bi vsak čim več pojedel. Pri tem pa je zajtrk odločil kragulj. Še preden sem stopil v hišo, zaslišim prhutanje in vrišč kokoši. Skočim za vogal in vidim, kako se kragulj podi za golobi. Zažvižgam na prste, prvič, drugič, da je odnehal. Golobi so še nekaj časa plaho begali po zraku, nato pa se strmo spustili v golobnjake. Toda kragulj je napad nekajkrat ponovil in si tudi vsakokrat privoščil goloba.

Začela se je jesenska setev. Zjutraj stopim iz kuhinje, pogledam na nebo, nato pa odprem hleve in izpustim kokoši, ki so tekle na prejšnji dan posejano njivo blizu hiše. Kokošim se pridružita mlad in starejši fazan ter nekaj fazank in vsi so se pridno pasli. Kmalu se pa začneta stari fazan in petelin grdo gledati in petelin začne pretepati fazana. Ker se mi je fazan smilil, sem stekel na njivo ter jih razgnal. Kokoši so šle na pod, fazani pa v gozd. Čez kakih 10 minut

se vrnejo mlad fazanček in fazanke, stari je pa ostal zadaj kakor da bi vedel, da ne bo nič prida. Mirno so zobali pšenico, ki je ostala na vrhu. Kot bi trenil, šine iz malega gozdička kragulj in napade fazanko. Krepko sem zopet zažvižgal na prste, da je ropar pustil dober zajtrk in odletel, fazani pa so se zatekli v grmovje.

Ivan Verbič,
Male dole 44, p. Vojnik

Lisjak oživel

Lovec A. iz Haloz, ki je v svoji 45-letni lovski praksi marsikaj doživel, je med drugim povedal tudi tole: Vračajoč se zadovoljen z upljenjenim lisjakom proti domu, sem računal, da bom za njegovo kožuh nabavil nekaj lovske opreme, med tem tudi trpežne lovske čevlje. Pa sem se spomnil, da bi bilo dobro, če bi svoj star pihalnik-predjačo znova nabil. Odložil sem lisjaka in se zavezoval v nabijanje puške, ko zavriska pes. Presenečen se ozrem in vidim, kako jo lisjak in za njim pes brišeta čez drn in strn. S to zgodbo želim zgolj opozoriti lovce, da lisici vedno zvežejo vsaj zadnji nogi, da ne bodo morebiti brez kožuha in brez čevljev, kakor sem takrat ostal jaz.

Franjo Hovnik,
Videm pri Ptuj

Jerebica v kuhinji

Jesenski večer med obema vojnima sedim pred hlevom, ko zaslišim v sadovnjaku klic jerebice — črčk, črčk. Menil sem, da se sklicujejo za prenočevanje. Brž povzamem glas in jo začnem oponašati. Hrupno prileti na kakih 60 korakov pred mene. Ko ponovim klic, se zopet spreleti, takrat na pet korakov pred mene in me ogleduje. Vstanem in grem proti hiši ter ponovim klic. Jerebica gre za menoj. Tako jo pripeljem v vežo, ponovim klic in jerebica pride za menoj v kuhinjo. Materi, ki je kuhala večerjo, rečem, da sem ji pripeljal kokoško, ki bo dobra pečenka. Nato pokličem svoje učence in pomočnike, ki so čakali na večerjo, da pogledajo jerebico. Eden od njih je hotel jerebico prijeti, a ta je prhnila mimo goreče petrolejke, ki se je nevarno zagugala, obletela kuhinjo in sedla na tla. Da bi se izognil nevarnosti, da bi jerebica razbila svetilko in bi lahko nastal ogenj, sem stopil v vežo in se oglasil črčk, črčk. Takoj je prišla jerebica za menoj ter dalje na prosto ter odletela v noč.

Ivan Petrič, Menišija

Izredna trofeja medveda

Bosenski gozdi so dali še eno kapitalno trofejo, ki bo dostojno reprezentirala našo deželo in njene lovne možnosti. To je izredno močen medved, katerega kožuh je ocenjen s 409 točkami in predstavlja po oceni jugoslovanskega prvaka. Trofejo je uplenil lovec iz Zah. Nemčije v

lovišču »Koprivnica« pri Bugojnu, ki je s svojima sinovoma prišel k nam, da bi s tremi medvedi izpopolnil svojo bogato zbirko lovskih trofej. V petih dneh so ob odlični organizaciji Lovskega gospodarstva Sarajevo, res odstrelili tri medvede, ki so takole ocenjeni:

Ing. Živko Rapaić, Sarajevo

Dolžina kožuha	Širina na najož. mestu	D o d a t k i			Skupaj točk
		na dolž. dlake	na lesk dlake	na enakomerno odlakanost	
I 239	137	8 ‰	9 ‰	8 ‰	409,28
II 212	122	9 ‰	9 ‰	7 ‰	323,29
III 214	120	8 ‰	9 ‰	8 ‰	321,00

Izbirno tekmovanje na umetne golobe

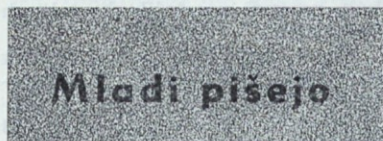
V nedeljo, 9. junija t. l. je Strelska zveza Slovenije priredila na svojem strelišču v Ljubljani tekmovanje najboljših strelcev na umetne golobe. Prireditelj je postavil normo in sicer 40 zadetih od 50 streljanih golobov. Vsak tekmovalec, ki je dosegel predpisano normo, bo od Strelske zveze prejemal materialno in finančno pomoč za nadaljnje izpopolnjevanje v tej strelski panogi.

Lovska zveza Slovenije je na to tekmovanje poslala 10 strelcev, ki so v zadnjih letih dosegli najboljše rezultate. Vseh nastopajočih je bilo 15. Vsak tekmovalec je streljal na dve seriji po 25 golobov.

Normo so dosegli sledeči:

1. Jože Zadnikar, 47 (22, 25)
2. Peter Dimic, 42 (21, 21)
3. Ludvik Marič, 41 (21, 20)
4. Janez Bulc, 40 (22, 18)

J. B.

Mladi pišejo

Moje zimske počitnice

Vsak mesec težko čakam Lovca, ker ga zelo rad pregledujem, zlasti slike, posebno rad pa berem članke, ki jih mladi pišejo. Tudi jaz sem zelo rad v naravi, kjer lahko opazujem divjad. Posebno rad imam srnice. Zato sem se veselil zimskih počitnic, da bom lahko pri starem očetu na domu, kjer je tudi stric lovec, opazoval divjad. Tako je nek večer v mesečini stric pri oknu čakal lisico. Tudi jaz sem ves zaverovan gledal, kdaj se prikaže lisica. Res je kmalu prišla in prav imenitno sedla pred vabo. Pa je že počila puška zraven mene in lisica se je zakotalila po snegu. Na pol bos sem tekkel pon-

jo, jo zgrabil za rep in dirjal z njo v hišo. Sele potem sem videl, kako nevarno sem jo prijel, ker še ni bila čisto mrtva.

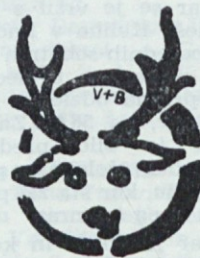
Prišle pa so tudi zaželenne počitnice in zima je postajala vedno hujša. Stric mi je povedal, da pri njih doma hodijo srnice v kozolec na deteljo, kjer jih lahko vsako jutro vidim. Takoj sem se odpravil z njim in res sem jih že drugi dan videl, kako so v kozolcu udobno ležale in mirno prežvekovalle deteljo. To se je ponavljalo vsak dan. Ker bi pa rad videl srnice čisto od blizu, sem naprosil strica, da sva šla v gozd nabrat bršlina in sva ga položila prav blizu hiše. Drugo jutro okrog osmih me pokličejo iz postelje, naj grem gledat srnice, kako jim je všeč bršlin. Takoj sem bil pokonci in res sem videl kar štiri. Tako lepe so bile in komaj 15 metrov od mene. Dolgo sem jih opazoval skozi okno. Končno jih je pa le nekaj zmotilo, da so pustile bršlin in počasi odšle v bližnji gozd. Opoldne so bile pa že zopet pri mojem bršlinu. Ko so ga pojedle, sva s stricem šla po drugega. Ker je bilo to moje prvo doživetje, da sem vse to opazoval tako od blizu, ne bom nikoli pozabil. Zato prosim, da to objavite v koticu Mladi pišejo, za kar se vnaprej lepo zahvaljujem. Ko bom velik, bom tudi jaz lovec.

Metod Uršič, učenec III. r.
osnovne šole Sp. Idrija

V gozdu

Sončnega dne sem šel z očetom v gozd. Nosil sem očetovo puško, ki je bila skoraj večja od mene. Prišla sva do drvarske koče, kjer sem nabiral maline, oče je pa odšel po svojem delu. Nenkrat se prikaže neka žival; nisem vedel, kaj je bilo. Pustil sem maline in zbežal k očetu ter mu prestrašen hitel praviti, kaj sem videl. Takrat je pa oče že streljal na tisto žival — bila je lisica. Z lisico sva se napotila proti domu in zdaj se je nisem več bal, saj sem jo še sam nesel. Čeprav sem se takrat zelo prestrašil, bom šel še z očetom v gozd.

Dušan Ule,
učenec 3. r., Babno polje

Lovska kinologija

Kinološki seminar v gornjem predelu Gorenjske

Mnogo je bilo že pisanega v našem glasilu o kinologiji pa vendar neredko ugotavljamo, predvsem na letnih občnih zborih lovskih družin in področnih lovskih zvez, da kinologija šepa in ne gre vzporedno z razvojem lovstva. Ta boleča točka je dala na zadnjem občnem zboru Lovske zveze Kranj pobudo, da naj se prične s sistematično vzgojo kinoloških referentov lovskih družin in lovcev, lastnikov psov, da bodo ti v bodoče prenašali pridobljeno znanje na vse ostale lovce v osnovnih enotah lovstva — lovskih družinah.

S tem bi kinologija v lovskih družinah dobila mesto, ki ji pripada, lovci bi pa pridobili znanje o vzreji, šolanju in uporabnosti psov posameznih pasem. Sčasoma bi vzljubili psa kot najboljšega spremljevalca na lovu ter spoznali njegovo koristnost, predvsem ob slabih zadetkih divjadi, s čimer so zvezani velik trud in muke pri iskanju. Mimo tega v mnogih primerih ostane lovec brez zaželenih trofeje, družinska blagajna pa zavoljo propadle divjadi utrpí škodo. To je sicer že staro pravilo, ki se stalno ponavlja, pa ga kljub temu ni prezreti.

V ta namen je kinološki odsek Lovske zveze Kranj 9. septembra 1962 priredil v Kranju obvezen seminar vseh kinoloških referentov lovskih družin, na katerem je predaval Miloš Kelih. Udeležba deloma iz upravičenih razlogov ni bila sicer najboljša, vendar za začetek še kar primerna.

Na članskem posvetu LD »Jelovica« 27. IX. 1962 je bil po razpravi o kinologiji sprejet sklep, da se v zimskih mesecih priredi seminar za kinologijo za vseh enajst lovskih družin s področja gornjega predela Gorenjske.

Seminar se je vršil s predavanji Miloša Keliha v Radovljici v treh zaporednih sobotnih popoldnevih s pričetkom 8. decembra 1962. Povprečna udeležba je bila 20 referentov, t. j. 56 %. Za konec seminarja je bilo predvideno praktično delo šolanega psa po krvnem sledu, kar sta žal preprečila visok sneg in mraz.

Seminar je dobro in koristno uspel s splošno željo, da bi bila

taka predavanja večkrat in po vseh lovskih bazenih, za kar naj bi se resno zavzele lovske družine, da bi se postopno izboljšalo kinološko znanje lovcev in bi kinologija zavzela v lovski organizaciji mesto, ki ji pripada.

Janez Stogovšek,
Lesce 93

Jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v Murski Soboti 6. in 7. oktobra 1962

Preizkušnji sta vodila Štefan Hajduk in Geza Fujs in bi se morali izvesti v gojitvenem lovišču Beltinci, da bi preizkusili tudi pse poklicnih lovcev tega lovišča. To pa se je le deloma izvršilo in sicer brez psov gojitvenega lovišča Beltinci.

Za poljsko preizkušnjo se je prijavilo 6 starejših ptičarjev, za jesensko pa 5 mladih, ki so bili poleženi v letu 1961.

Dan je bil zelo soparen, kar je psom otežkočilo delo, divjadi pa je bilo proti pričakovanju zelo malo.

Poljska tekma:

Št. 1. **Biba-Radenska**, RMPKi 839, lastnik in vodnik Štefan Hajduk. Psica je izvrstna, dobro šolana in jo ima vodnik absolutno v roki. Prav dobro pozna in obvlada vse discipline, ki jih ta preizkušnja zahteva — 190 točk.

Št. 2. **Biba-Skakovska**, RMPKi 699, lastnik in vodnik Geza Fujs. Nekoliko slabša kot št. 1., posebno v donšanju — 160 točk.

Št. 3. **Bistra-Ižakovska**, RMPKi 857, lastnik in vodnik Jože Hrga. Psica je izvrstna na vlakah, pa tudi v ostalih disciplinah zadovoljuje — 160 točk.

Št. 4. **Ler**, RMPKi 745, lastnik in vodnik Rudi Pekar. Je zadovoljivo šolan pes, ki pa je verjetno imel nekoliko smole — 158 točk.

Št. 5. **Ladi-Polanski**, RMPKi 808, lastnik in vodnik Franc Kar. Vodnik še ni umiril psa pri zajcu, stoji in natezanje tudi še ništa dovolj izpiljena — 150 točk.

Št. 6. **Bil-Apaški**, RMPKi 924, lastnik in vodnik Alojz Zamuda. Pes še ni zanesljiv v stoju, pa tudi pred divjadjo še ni dovolj umirjen — 148 točk.

Jesenska vzrejna tekma:

Št. 1. **Ris**, RMPKi 1230, lastnik in vodnik Ivan Cipot. Vodnik mora z njim več v lovišče, biti mora dosleden, če hoče v prihodnosti loviti z njim. Pes je odpovaldal pri vodnem delu — 119 točk.

Št. 2. **Rold**, RMPKi 1233, lastnik in vodnik Stanko Ribič. S psom bo moral vodnik še precej

delati, da ga bo pripravil do uporabnosti na lovu — 103 točke.

Št. 3. **Dik-Bakovski**, RMPKi 1373, vodnik Viljem Kukoja. Pes je pomanjkljiv v stoju in natezanju, pa tudi ostale discipline še niso dovolj izdelane — 138 točk.

Št. 4. **Dina-Bakovska**, RMPKi 1376, lastnik in vodnik Alojz Gaber. Tudi zanjo velja kakor za št. 3. — 117 točk.

Št. 5. **Beno**, RMPKi 2667, lastnik in vodnik Danijel Hojs. Pes je površno šolan in voden. Vodnik naj ponovno obdela psa v sobi in na polju — 108 točk.

Jože Škofic

Preizkušnja ptičarjev v Kopru 23. in 24. marca 1963

Ob sončnem, toda zelo vetrovnem vremenu, se je preizkušnje udeležilo skupno 17 psov in sicer pomladanske vzrejne deset, pomladanske pa sedem.

Celotna organizacija in preizkušnja je bila v rokah izkušnega vodnika lovskih psov F. Stibilja.

Ocenjevala sta Ivo Caf iz Maribora in Jože Škofic iz Ljubljane.

Divjadi je bilo dovolj, posebnost jerebic in fazanov.

Preizkušnja se je začela v soboto ob 10. uri v precej močnem vetru, ki pa se je popoldne še okreplil in je psom, zlasti mladim otežkočilo delo. Starejši so neugodno vreme brez težav premagovali, za kar so dokaz naravnost odlični uspehi skoraj vseh psov.

V pomladanski vzrejni preizkušnji so nastopili:

Št. 1. **Atos-Jelenski**, nemški žimavec, RMP 708 sr, vodnik in lastnik Franko Vinkoleto. Prav dobro zasnovan pes, dobre telesne oblike — 103 točke.

Št. 2. **Brik**, RMPKi 1571, lastnik in vodnik Franc Andrioli. Pes ima prav dobro zasnovano, le ubogljivost mu mora vodnik popraviti — 106 točk.

Št. 3. **Dečko-Jelenski**, RMP 738 sr, lastnik in vodnik Ugo Terčič. Pes ni dokazal kvalitete nosu, pa tudi iskanje, hitrost in vztrajnost so pomanjkljive — 94 točk.

Št. 4. **Dama-Jelenska**, RMP 743 sr, lastnik in vodnik Oreste Prašel. Vodniku svetujem, naj psico več vodi v lovišče, da se bo popravila v iskanju in upravljanju nosu — 98 točk.

Št. 5. **Črta**, RMPKi 1689, lastnik in vodnik Hektor Bordon. Psica je odlično lovsko zasno-

vana in njene zasnove vodnik pravilno izrablja — 120 točk.

St. 6. **Brin**, angl. seter P 11827 — KMKsh 519, lastnik in vodnik Hektor Bordon. Pes ima vse kvalitete, ki jih želimo pri ptičarjih — 121 točk.

St. 7. **Diva-Jelenska**, RMP 742 sr, lastnik in vodnik Rugeri Vojvoda iz Kopra. Psici je treba izboljšati hitrost in iskanje. Vodniku svetujem, naj ji večkrat dovoli izdelovanje sledu nevidnega zajca — 100 točk.

St. 8. **Daro**, angl. seter, RMKsh 516, lastnik in vodnik Oreste Bordon. Pes je bil preizkušen izven konkurence na izrecno željo vodnika, ker ima vzrejno prepoved zaradi napake v čeljustih.

St. 9. **Leri**, nemški kratkodlakar. Vodnik ni prinesel s seboj dokumentov, ker pa je vodja tekme izjavil, da je vse v redu, je bil pes pripušen k preizkušnji. Pes ima pravilno lovsko zasnovo, le način iskanja mu bo treba nekoliko izpopolniti — 113 točk.

St. 10. **Beba**, RMPki 1481, lastnik in vodnik Pavel Kaluža, Senožeče. Psički manjka zanesljivost, sicer pa je pravdobro lovsko zasnovana — 101 točka.

Za spomladansko preizkušnjo so bili vpisani in so se je udeležili:

St. 1. **Trio-Prulski**, JRP 2708, vodnik in lastnik Jože Bertok. Psa odlikuje izvrsten nos, trdna stoja, hitrost in vztrajnost. Ni pa utrjen v poslušnosti, niti ni miren pri odleteli in odbegli divjadi — 106 točk.

St. 2. **Remo**, angl. seter, PAS 483, vodnik in lastnik Jožef Vatovec, Dekani. Pes je prepočasen za svojo pasmo, pa tudi nos ni posebno občutljiv; je pa absolutno miren pri zajcu in perutnini — 107 točk.

St. 3. **Diva**, angl. poenter, PP 15159, LOI PT 4337/56, lastnik in vodnik Sabadi Florjan, Ankaran. Psička ni bila razpoločena za delo, pa tudi vodnik jo drži na kratko. Verjetno je bila tudi bolna. — 70 točk.

St. 4. **Bojo**, JRP 2705 nk, lastnik in vodnik Franko Oklavi iz Trsta. Pes je v vsakem pogledu odličen — 141 točk.

St. 5. **Bor**, RMPki 1379, lastnik in vodnik Leopold Caharija, Koper. Pes ni pokazal dovolj občutljivosti nosu in viskanju, stoja ni dovršena, pa tudi hitrost je slaba. Pri perutnini je miren, zajec pa ga še potegne za seboj — 104 točke.

St. 6. **Beto**, JRP 2712, JRK 30425, lastnik in vodnik Atilo Bonini, Koper. Pes ima odličen

nos, iskanje in hitrost pa je treba še izboljšati — 107 točk.

St. 7. **Herti-Lucaniae**, angl. poenter, lastnik in vodnik Toskan. Odlični pes v vsakem pogledu — 137 točk.

Vodniki in gledalci so bili res disciplinirani, za kar jim posebna zahvala, posebej pa še tov. Stibilju in ostalim funkcionarjem koprskeske lovske zveze, ki so preizkušnjo organizirali in finansirali.

Jože Škofic

Pomladanska vzrejna preizkušnja ptičarjev v Ptuj 6. in 7. aprila 1963

Agilna Lovska zveza Ptuj je kakor vsako leto tudi letos organizirala preizkušnjo mladih ptičarjev, ki jo je vodil prizadevni kinološki referent te zveze Jugovič. Psi so pokazali dobro lovsko zasnovo, ki naj jo vodniki s šolanjem izkoristijo za svoj lovski in športni užitek.

Pregledanih in po zunanosti ocenjenih predvedenih psov je bilo 16, preizkušenih pa devet, in sicer:

St. 1. **As-Dolenjski**, RMPki 1565, lastnik in vodnik Mirko Korošec. Psu je treba izdelati iskanje, zato mora vodnik z njim večkrat v lovišče in mu dati dovolj priložnosti za delo. Vodnik drži psa preveč kratko, zato tudi ni pokazal prave hitrosti — 101 točka — I d.

St. 2. **Dingo-Majšperski**, RMP os-83, vodnik Feliks Purg, lastnik LD Žetale. Pes je bil premalo v lovišču, zato njegovo iskanje ni dovolj sistematično, premalo uporablja nos in preveč oči. Ubogljivost mu mora vodnik temeljito popraviti — 89 točk — II a.

St. 3. **Arno-Dolenjski**, RMPki 1564, lastnik in vodnik Milan Hlupič, Ptuj. Pes ima odlično lovsko zasnovo, ki naj jo vodnik skrbno proučuje in neguje, da jo bo obrnil v svojo korist. Psa je treba pošteno naučiti vaje »dol« in pa hoje ob nogi — 114 točk — I a.

St. 4. **Ani-Dolenjska**, RMPki 1567, vodnik F. Rakuša, lastnik LD Ptuj. Izvrstna psička, ki jo je treba izpopolniti v iskanju, natezanju in hitrosti. Vodniku tudi priporočam, da ji da več prostosti v izdelovanju sledu nevidnega zajca — 111 točk — I b.

St. 5. **Ciro-Polenški**, RMPos 79, vodnik Stanko Žnidaršič, lastnik J. Bratina, Ptuj. Pes ima pozitivne lovske zasnove, le v lovišče je bil premalo voden. Pri iskanju premalo uporablja nos. Pri njem je nujno popraviti apel, oziroma ga temeljito naučiti vaje »dol«. Vodnik naj ga nauči bolj-

še ubogljivosti, sicer bo preveč odvisen od pasje volje pri lovu — 95 točk — II b.

St. 6. **Cana**, RMPki 1506, vodnik in lastnik Branko Mlinarič. S psico mora vodnik več v lovišče, da ji utrdi stojo, jo umiri pri natezanju. To se z lahkoto doseže, če pes temeljito obvlada vajo »dol« — 90 točk — II c.

St. 7. **Čeda-Polenška**, RMPos 81, lastnik in vodnik M. Klemenčič. Tudi zanjo velja isto, kar sem napisal za Cano.

St. 8. **Čar-Polenški**, RMPos 77, vodnik M. Klemenčič, lastnik Miha Kolarič. Pes vodnika ne pozna; vidi se, da je bil zelo malo v lovišču in da ga je treba temeljito naučiti vaje »dol« in ubogljivosti — 84 točk — III a.

St. 9. **Car**, RMPki 1503, vodnik in lastnik Štefan Sever. Pes še ni zanesljiv v stoji, precej pomanjkljiva je ubogljivost — 103 točke — I c.

Jože Škofic

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI

Kokeršpanjeli:

Bebi JRŠK 429 — Boj Hujanški JRŠK 293, leglo bo 28. VII. 1963. Vzreditelj Ivan Drolc, Lavec 18, pošta Petrovče.

Springeršpanjeli:

Jutta Novogorska JRŠŠ 69 — Don von Wolfstein JRŠŠ 65 bil na tekmi, leglo je bilo 2. VI. 1963. Vzreditelj Leopold Poglajen, Debro 52 a, pošta Laško.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Astra JRPki 1372 bila na tekmi — Sano Fužinski JRPki 2332 bil na tekmi, leglo je bilo 5. VI. 1963. Vzreditelj Drago Klobučar, Središče 153.

Tea Biljenska JRPki 2070 — Bor JRPki 2069 bil na tekmi, leglo je bilo 1. V. 1963. Vzreditelj Miro Rijavec, Črniče 54 pri Gorici.

Dina JRPki 2274 bila na tekmi — Čot JRPki 2268 bil na tekmi, leglo bo 23. VII. 1963. Vzreditelj Jože Vrbinc, Ljubljana, Poljanska 62.

Cveta Betnavska JRPki 2574 bila na tekmi — Gori JRPki 1591, leglo je bilo 12. V. 1963. Vzreditelj Zvonko Kerin, Veliki Podlog, pošta Leskovec pri Krškem.

Bina JRPki 2840 bila na tekmi — Beno Trgoviški JRPki 2818 bil na tekmi, leglo bo 10. VII. 1963. Vzreditelj Ivan Klobučar, Gradišče 8 v Slov. Goricah.

Bistra Cirkovška JRPki 1234 bila na tekmi — Sano Fužinski JRPki 2332 bil na tekmi, leglo bo 3. VII. 1963. Vzreditelj Ivan Klo- bučar, Gradišče 8 v Slov. Go- ricih.

Astra JRPki 2349 — Lord Polanski JRPki 1972 bil na tek- mi, leglo je bilo 29. V. 1963. Vzre- ditelj Lovska družina Ljutomer.

Rosa JRPki 2822 bila na tek- mi, leglo je bilo 23. V. 1963. Vzreditelj Janez Toplak, Krčevi- na 150 pri Vurbergu.

Biba Betnavska JRPki 2485 — Ali Kamniški JRPki 1362, leg- lo je bilo 30. IV. 1963. Vzreditelj Peter Stubičar, Maribor, heroja Zidanška 9.

Alka Loperška JRPki 2336 bila na tekmi — Bol JRPki 1829 bil na tekmi, leglo je bilo 4. V. 1963. Vzreditelj Mirko Čurin, Or- mož, Ptujška cesta 11.

Čila JRPki 2398 — Ris Prul- ski JRPki 2393 bil na tekmi, leg- lo bo 5. VII. 1963. Vzreditelj Slavko Bergant, Medvode štev. 8.

Nemški žimaveci:

Burga Starogradiška JRPri 190 — Črt Leščanski JRPri 665 bil na tekmi, leglo bo 21. VII. 1963. Vzreditelj Jože Sepec, Pod- vinje 4, pošta Kapele.

Epagneul bretovci:

Dina JRP EB 27 — Adon JRP EB 45, leglo je bilo 30. V. 1963. Vzreditelj Franc Aržin, Zg. Ga- meljne 27, pošta Sentvid nad Ljubljano.

Lovski terierji:

Cita JRLT 1544 — Ravš Go- rički JRLT 1380, leglo bo 31. VII. 1963. Vzreditelj Franc Kralj, Ustje 53, Smartno pri Litiji.

Beba JRLT 1299 bila na tek- mi — Hanko von Otscherhof JRLT 885, leglo bo 21. VIII. 1963. Vzreditelj Lovska zveza Celje.

Alma Jezerska JRLT 1826 bi- la na tekmi — Cvetko JRLT 1361 bil na tekmi, leglo bo 3. VII. 1963. Vzreditelj Filip Tekavec, Ljubljana, Rožna dolina cesta IX/51.

Biba JRLT 1300 bila na tekmi — Hanko von Otscherhof JRLT 885, leglo je bilo 8. V. 1963. Vzre- ditelj Franc Vodusek, Žahenberc št. 23.

Cika Sladkogorska JRLT 1599 — Cvetko JRLT 1361 bil na tek- mi, leglo bo 13. VII. 1963. Vzre- ditelj Jože Mele, Zelše, pošta Cerknica.

Diana Pobreška JRLT 1922 bila na tekmi — Hanko von Ot- scherhof JRLT 885, leglo je bilo 26. VI. 1963. Vzreditelj Ivan Caf, Maribor, ob Dravi št. 1.

Eta JRLT 585 bila na tekmi — Ero JRLT 1375, leglo je bilo

15. VI. 1963. Vzreditelj Marjan Kokalj, Križe 51.

Asta JRLT 1091 — Dante Bal- tia JRLT 1661, leglo je bilo 14. VI. 1963. Vzreditelj Ernest Oreš- nik, Žerjav 22, pošta Črna na Koroškem.

Resasti foksterierji:

Gučka JRFos 489 bila na tek- mi — Hero JRFos 508, leglo bo 5. VII. 1963. Vzreditelj Anton Štajer, Goričane 13, pošta Med- vode.

Braki jazbečarji:

Dijana JRBj 779 bila na tek- mi, leglo bo 1. VII. 1963. Vzredi- telj Lovska zveza Celje.

Beba JRBj 1017 — Lovko Ra- titovski JRBj 770 bil na tekmi, leglo je bilo 25. IV. 1963. Vzre- ditelj Lovska družina Ravne Šoštanj.

Dika RRMbJ 1725 vpis v JR v teku — Tomi JRBj 839 bil na tekmi, leglo je bilo 24. VI. 1963. Vzreditelj Jože Pugelj, Lipa 7 pošta Struge.

Bina JRBj 1364 — Bor JRBj 1044 bil na tekmi, leglo je bilo 15. V. 1963. Vzreditelj Matija Se- mič, Nova vas 7 pri Rakeku.

Bora JRBj 1366 — Dari JRBj 1126, leglo bo 11. 1963. Vzreditelj Slavko Bele, Novo mesto, Jere- bova št. 2.

Bajka JRBj 1125 bila na tek- mi — Bor JRBj 877, leglo je bilo 29. VI. 1963. Vzreditelj Janez Bizjak, Zeje — Bile št. 21.

Cita JRBj 1222 bila na tekmi — Lovko Ratitovski JRBj 770 bil na tekmi, leglo je bilo 29. V. 1963. Vzreditelj Anton Ambrož, Loče.

Desa JRBj 1583 — Bor JRBj 916, leglo je bilo 30. VI. 1963. Vzreditelj Jože Šček, Manče, po- šta Vipava.

Simba JRBj 1347 — Tomi JRBj 839 bil na tekmi, leglo je bilo 12. VI. 1963. Vzreditelj Lov- ska družina Dobropolje.

Kratkodlaki istrski goniči:

Alfa RMGki 1395 vpis v JR v teku — Top RMGki 1227 vpis v JR v teku, leglo je bilo 5. VI. 1963. Vzreditelj Marko Rus, C. B. in E. 22 Metlika.

Bibi JRGki 1584 — Gojči JRGki 3135, leglo je bilo 28. V. 1963. Vzreditelj Franc Logonder, Virlog 9, Skofja Loka.

Dara JRGki 1580 — Alko JRGki 3261, leglo je bilo 28. V. 1963. Vzreditelj Ivan Poje, La- pinje.

Mitra JRGki 3263 — Nimrod Travnogorski JRGki 3123 bil na preizkušnji, leglo je bilo 28. VI. 1963. Vzreditelj Janez Gorše, Ra- kitnica št. 33, pošta Dolenja vas.

Dara JRGki 2974 — Ari JRG- ki 3475, leglo bo 6. VII. 1963. Vzreditelj Anton Ruparčič, Retje 71, pošta Loški potok.

Muska Travnogorska JRGki 3723 — Cero JRGki 3566, leglo je bilo 4. V. 1963. Vzreditelj Jože Kalan, Kočevje, Rudnik 2.

Fifi JRGki 2965 — Rek JRGki 2404 bil na tekmi, leglo je bilo 26. V. 1963. Vzreditelj Alojzij Turk, Potočna vas, pošta Novo mesto.

Orla Travnogorska JRGki 3262 — Ari JRGki 3475, leglo bo 1. VII. 1963. Vzreditelj Lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Frida JRGki 3716 bila na tek- mi — Aron JRGki 3631, leglo je bilo 14. VI. 1963. Vzreditelj Lov- ska družina Dobropolje.

Tara JRGki 3615 — Gonči JRGki 3290, leglo je bilo 17. VI. 1963. Vzreditelj Filip Završnik, Zg. Grušovlje 7.

Posavski goniči:

Tara JRGp 3758 — Capek JRGp 2253 bil na tekmi, leglo bo 18. VII. 1963. Vzreditelj Jožef Ducman, Strmec 44, Rogatec.

Ara JRGp 2635 — Astor JRGp 3672, leglo je bilo 3. VI. 1963. Vzreditelj Vinko Vouk, Leskovec pri Krškem.

Cica JRGp 2031 — Bobi JRGp 3522 bil na tekmi, leglo je bilo 26. IV. 1963. Vzreditelj Franc Za- letel Dol pri Hrastniku.

Agas JRGp 4215 — Blisk JRGp 4319, leglo je bilo 24. VI. 1963. Vzreditelj Vinko Pristav, Bohinj- ska Bela.

Kinološka zveza Slovenije

NOVI

SODNIŠKI PRIPRAVNIKI:

Za oceno zunanosti šarivcev: Pavel CVENKEL, Ljubljana, Kersnikova 8.

Za oceno zunanosti in dela jamarjev: Tatjana VONČINA, Ljubljana, Križevniška štev. 4.

Za oceno zunanosti službenih psov: dipl. vet. Vjekoslav Simčič, Ljubljana, Linhartova ulica 82.

PRIJAVLJENE IN ZAŠČI- TENE PSARNE:

»BRUSNIŠKA« za jamarje, lastnik Franc Repše, Gorjanci, Brusnice.

»IZ DOMINEGA VRTA« za nemške ptičarje, lastnik Anton Fister, Ljubljana, Tržaška cesta 133 a.

»KOBANSKA« za jamarje, lastnik Franc Pušnik, Rošpoh 39, pošta Kamnica.

»TREBELJEVSKA« za ja- marje, lastnik Miroslav Završ- nik, Ljubljana, Verovškova 43.

Kinološka zveza Slovenije

Tarbagatajski svizec

Srečko Lapaine

Do mojih potovanj po Aziji sem poznal svizca samo iz knjig ali iz živalskih vrhov.

Že na mojih potovanjih preko Kirgizke stepe sem se natančneje seznanil s to nadvse ljubko in zabavno živalco. O teh stepnih svizcih bom poročal kdaj pozneje. Danes pa o svizcih Tarbagatajskega pogorja. To pogorje leži na najzahodnejši meji Kitajske in Rusije in na sever počasi prehaja v Altajsko pogorje.

Na kak poseben način sem se znašel na lepem v tem od boga pozabljenem kraju, bom prav na kratko povedal.

Nekatere inozemske tovarne, ki so delovale na podlagi nove ekonomske politike, ki je bila pravkar vpeljana z Leninom v Rusiji, so me poslale v zahodno Kitajsko, da tam sondiram možnosti za prodajo njihovih fabrikatov. Tako sem se kar čez noč znašel na Kitajskem v mestu Kuljdži, kjer sem se za pet let stalno naselil.

Na povabilo generalnega guvernerja province Sinkjang, ki je rezidirал v mestu Urumči (TIHVAFU) sem se napotil k njemu. Prijazno povabilo na sestanek je bilo nepisani zakon province Sinkjang. Ne odzvati se takemu povabilu, bi bilo lahko usodno za vsakega tujca-trgovca, kajti trgovski uspeh je bil odvisen od dobre volje in naklonjenosti generalnega gubernatorja. Da ohraniš takega visokega dostojanstvenika stalno pri dobri volji, ga je bilo treba zainteresirati v vseh svojih delih. To je bil tudi namen vsakega takega povabila.

Počakal sem priložnost, da je tudi moj znanec iz Sujdyna, pater Kolomb dobil poziv od njegove cerkvene oblasti, naj se javi v Urumči. In tako sva se skupaj napravila na pot.

Ta moj sopotnik, rojen Poljak je govoril gladko rusko, znal že iz misijonske šole dobro kitajsko in k temu je še za silo obvladal dialekt tarančinskega plemena. Boljšega spremljevalca si nisem mogel želeči. Vedeti morate, da so vsi tukajšnji misijonarji prišli na svoja službena mesta iz vzhoda, to je preko vsega kitajskega teritorija v najzahodnejšo provinco in bili do dobra poučeni o težavah in nevarnostih takega celinskega pohoda na kamelah, mulah in konjih.

Cesta, kjer se je usul plaz in poškodoval moj voz. Stene so iz puhlice

Dobri konji, močan voz in zanesljiv voznik so bili pogoj varnega potovanja.

Ker je vročina v juniju v teh krajih neznosna smo se odločili, da bomo potovali le zgodaj zjutraj in ponoči.

Tako sva nekega jutra konec junija zapustila Kuljdžo.

Prvi in drugi dan potovanja je šlo vse v redu. Tretji dan se je pričel vzpon in pot je postajala vedno težavnejša. Po večini sva hodila s patrom peš ali pa sva jahala, ker je sedenje v vozu zaradi slabe poti postalo skoraj nemogoče. Vozova sta se pomikala zelo počasi in pustila sva jih daleč za seboj. Ko sva se s patrom bližala že Talki prelazu, se naenkrat pojavi na konju moj voznik in mi pove, da je pri mojem vozu plaz, ki je zgrmel na cesto, poškodoval eno kolo. Takoj smo se vrnili in ko smo po nekaj minutah prišli do voz sem opazil, da je zadnje desno kolo popolnoma razbito. Niti ni bilo mogoče spraviti voza preko prelaza, čeprav smo imeli do njega le nekaj kilometrov.

Po nasvetu patra smo pretovorili vse moje stvari na patrov voz, sneli poškodovano kolo ter odpravili voznika na konju s kolesom v Kuljdžo. Moj prazen voz brez kolesa smo pustili enostavno na kraju nezgode in se po nasvetu patra odpravili v tarančinski aul onkraj Talki prelaza pri jezeru Sajramnor.

Tarančinski aul s prebivalci

Pater Kolomb, ki je to pot že nekajkrat napravil, mi je svetoval, da počakamo mojega voznika v aulu, kjer je že svojčas spreobračal ljudi in kakor mi je sam priznal, z zelo slabim uspehom.

Domačini so patra prav prijazno sprejeli in videti je bilo, da mu njegove verske vneme niso zamerili in da zadeve niso jemali resno. Takoj so prijeli za delo in v najkrajšem času sva imela postavljena svoja šotora ob kraju aula v neposredni bližini očarljivo lepega gorskega jezera Sajramnor. Opoldanska pripeka naju je že našla v šotorih.

Ko sem iz patrovega voza iztovarjal svoji dve puški so to domačini takoj opazili in takoj pričeli s patrom debato o lovu.

Med tem nam je patrovo voznika in izvežbani sluga že postavil samovar in s seboj prinesena zakuska nam je šla prav v slast.

Ko sem pod večer, ko sva se s patrom sprehajala ob bregu čudovitega jezera predlagal, naj se ne zadržuje in naj potuje naprej, je moj predlog takoj zavrnil z besedami: Skupaj sva pričela pot in jo bova tudi skupaj končala.

Ker sem spotoma opazil v daljavi razrušene in prekopane rove in sem domneval, da so to izropana svizčeva bivališča, sem prosil patra, naj k večernemu čaju na pomenek povabi nekaj domačinov, ker sem na vsak način hotel izrabiti ta moj nepričakovani odmor, za lov na svizce.

Iz pripovedovanja domačinov, sem zvedel, da svizcev sicer v neposredni bližini aula ni, ker so že vsi polovljeni, da so pa rade volje pripravljeni, da me peljejo v kraje, kjer je teh živali še obilo. Takoj je bilo domenjeno, da me domačin-lovec drugi dan na vse zgodaj spremi v gore.

Ker je bila pot dolga smo vzeli seboj konje in nekaj brašna.

Drugo jutro še pred vzhodom sonca, komaj da se je pričelo daniti, se pojavita pred mojim šotorom dva konjenika, dve krepki zagoreli postavi v sedlih. Na svojega rjavčka sem zlezel

ne več s svojo ljubo vinčesterico temveč z novo kupljeno mavzerico z daljnogledom.

Med potjo, ki nas je prve kilometre vodila ob bregu mirnega jezera, smo bolj molčali, ker moje tatarščine domačina nista razumela. Ker nas je pa vse tri vodila in navduševala samo ena misel, lov na svizce, so nam bile besede odveč in nam je nekaj pogledov in pomembnih kretenj z roko popolnoma zadostovalo.

Kaj kmalu smo zapustili breg jezera in steza se je počasi izgubljala v grmovju in potem v gozdu. Jako strma steza se je v vijugah vzpenjala skoraj do vrha hriba in se v travi popolnoma zgubila. Z vrha hriba smo imeli prekrasen razgled na sosednje tarbagatajske gore. Ker so bili konji precej izčrpani, smo naredili kratek odmor. Domačina sta mi z roko kazala na neke košenice. Z daljnogledom sem lahko ugotovil le jarkom podobne jame, in razkope. Po polurnem odmoru smo nadaljevali pot. V dobri uri smo bili na mestu, ki sem ga prej ogledoval z daljnogledom. Stal sem pred izropanim zimskim bivališčem svizčeve družinice. Kakor sem pozneje zvedel, je bilo to bivališče izropano lansko jesen, ko so se svizci vrnili iz svojih letnih bivališč, ki so nekaj sto metrov više v gorah. Iz tega bivališča je ravno moj spremljevalec lansko leto izkopal kar 16 svizcev.

Naj kratko opišem, kako izgleda tako svizčevo zimovališče. Zimska bivališča svizcev, ki se nahajajo navadno nekaj sto metrov nižje od letnih bivališč, so na košenicah ali globačah spetno zamaskirana in imajo navadno zelo ozek vhod pod kako skalo ali korenino. Tesen vhod se po poldrugem metru razširi in cepi v dva rova. Eden teh se konča v slepo, med tem ko se drugi znatno razširi v prostorno ležišče jajčaste oblike in je njegova velikost odvisna od številnosti družinice. V ta jajčasti prostor nanosijo svizci veliko najmehkejše trave tako, da si za zimsko spanje uredijo prav mehko in toplo zimovališče, za dolge zimske mesece.

Starešina aula — desno

Letno bivališče svizcev je enostaven rov, s tesnim vhomom, ki se po dveh korakih razširi in postane prostornejši, vendar ne take oblike kakor v zimskem bivališču. Izhod je isto tako ozek in tesen. Takih letnih rovvov imajo svizci v globačah, kjer žive preko leta, zelo veliko in na raznih krajih tako, da se v nevarnosti kar na hitro poizgubijo v tleh.

Meni se je zdelo, da je svizec azijskih gora malo večji kakor svizec ruskih step. Dolg je približno 60 do 65 cm. Ena šestina odpade na rep. Barve je rjavorumene; resa na hrbtu ima temnejši odtenek. Glava in ves gobček sta temno-rjava tako, da imaš vtis, da ima na glavi temno čepico. Zato ga tudi Rusi imenujejo černošapočni surok (svizec s črno kučmo). Rep je enake temnorjave barve, proti koncu že skoraj črn. Podlanka je po navadi svetlejša, na vratu prav svetla. Oči in kremplje ima skoraj črne. Mladiči so bolj enakomerno obarvani.

Noge in vrat ima svizec izredno kratke, zato se pri hoji guglje, nekako raca. Trebuh se mu vleče skoraj po tleh. V splošnem, na prvi pogled, napravi svizec vtis nerodnega zavaljenega počasneta. Zadostuje pa, da ga le enkrat vidiš in opazuješ, ko je v nevarnosti in takoj spremeniš svoje mnenje. Na mah kretnje svizca ožive in bliskovito ti izgine izpred oči. Domačini so mi tudi pripovedovali, kako hrabro se brani, če pridejo lovci-kopači do ležišča in kako spretno mora lovec zgrabiti svizca s hrbtne strani za vrat, da mu z batom ali motiko razbije lobanjo. Pri malo nespretnem prijemu je lovec ob palec.

Značilno za svizčeve kolonije je, da nikakor ne ogrožajo ali škodujejo poljskim kulturam. Nasprotno, kjer se pojavi preorana zemlja, se svizec umakne. Ne dotakne se nobenega poljskih pridelkov. Svizec prav tako nima rad vlažnih tal. Zato svizca zaman iščeš blizu močvirja. Svoj rov si po pravilu zgradi tako, da je vhod obrnjen naravnost proti jugu. Pred svojim bivališčem mora imeti svizec nemoten razgled in zato odstrani vsako zapreko. Hrana svizca so sočne mehke gorske trave in cvetno listje.

Sedaj nazaj k lovu. Ko sem pokazal svojima spremljevalcema z roko na prazne izkopane rove, sta me takoj razumela. Družno sta se obrnila proti goram in pokazala z roko na goro pred nami in nekaj na hitro pripovedovala. Iz vsega sem razumel le besedo bajbak-bajbak-bajbak. Kar pomeni po tarančinsko, svizec. Zlezli smo v sedla in nadaljevali pot. Celo uro sta me še vodila moja lovca po nemogoče razritem in zaraslem pobočju preden sta razjahala in tudi meni velela naj razjašem, da konji ostanejo na mestu, ker je nadaljnja pot za nje prestrma. Z enim izmed lovcev da bova opravila preostali kos pota peš, drugi pa ostane pri konjih. Sedaj sem šele razumel, zakaj sta se zjutraj javila kar dva.

Najina šotora pri jezeru

Še dobro uro me je vodil moj lovec preden sem se po težavnem vzponu znašel na robu velike okrogle globače pred nama. Še prej me je lovec s prstom na ustih opozoril, naj bom tiho. Prav previdno sva se pomikala zadnjih sto korakov do roba.

Kar sem iz tega zavarovanega mesta zagledal, se ne da povedati. To je treba samo doživeti. Pred menoj v jarkem soncu je mrgolelo svizcev, starih in mladih. Nekateri, po večini stari so ležali in se grela na soncu, med tem ko se je mladina v medsebojni igri zabavala. Res izreden, nepozaben pogled za lovca, ljubitelja narave. Nad vse zabavno se je igrala mladina. Tu se objeta valjata dva v travi, tam se cel klobčič mladine med seboj klofuta in cuka za repke, valja po travi, preganja dokler se ne utruji. Potem poležejo in zaspe. Kako dolgo sem zamaknjen opazoval to živalsko idilo, ne vem. Pozabil sem, da imam puško v roki in tudi popolnoma pozabil, da sem prišel na lov. Tako čudovito prisrčno so učinkovale te nad vse ljubke živalce.

Ker najine navzočnosti svizci niso občutili sem lahko izbral enega od najbližje ležečega samca. Ležal je na trebuhu, popolnoma stegnjen z glavo proti meni. Razdalja kakih 100 do 120 korakov. Z naslonjeno puško sem prav natančno pomeril v glavo svizca in sprožil. Starino je vrglo v zrak in je namestu obležal. Vse druge živalce je pa na mah požrla zemlja, tako se mi

je zdelo, ko sem pogledal naokrog. Z neverjetno naglico so po strelu zginili iz površja. Niti nisem uspel, da bi porinil drugo kroglo v cev, ko je bila poljana pred menoj dočista prazna. Mojemu spremljevalcu so oči kar gorele, ko je videl na kako veliko razdaljo sem svizca pogodil. Kar naprej je mlaskal z jezikom in majal z glavo. Jakši-jakši (dobro-dobro) so bile edine njegove besede. Nato se umakne in izgine. Nekaj minut kasneje ga že vidim, kako se bliža z nasprotni strani k ubitemu svizcu. Dvigne ga s tal, mi s svizcem pomaha in zgine za robom. Kmalu nato mi položi mojega prvega tarbagatajskega svizca v travo. Kakor vedno, kadar sem lovil v tujih loviščih neznano žival, sem tudi sedaj imel kaj neprijeten občutek. Da se malo pomirim, sem si prižgal cigareto. Komaj sem ugasnil cigareto, mi spremljevalec z rokami objasnjuje, da nimava sedaj tu kaj opraviti in me priganja, naj kreneva dalje. Vročina je bila huda, ker je bila ura že enajst. Zato jo prav počasi mahava skozi grmovje. Po dobri pol uri me spremljevalec z znakom ustavi. Pustim ga naprej. Silno previdno, prav po mačje se plazi naprej, zadnje korake že po štirih in silno počasi. Kar obstane za trenutek in se potegne nazaj. Z roko me poziva k sebi. Ko se mu približam in pomolim glavo preko roba, se pred menoj odpre še obširnejša košenica, tu pa tam porasla z grmovjem tako, da nisem imel polnega pregleda nad vso globačo. Videl sem samo, da je dolinica zopet polna svizcev. Kolikor sem mogel ugotoviti, jih je bilo najmanj petdeset. Koliko je bilo pa skritih za grmovjem, sem opazil šele po strelu. Prav res je tarbagatajsko gorovje raj svizcev. Ker sva ležala v senci ogromne jelke, nama ni bilo posebno vroče in sem lahko mirno opazoval živali. Mislim pa, da je bila opoldanska vročina za mladino le prehuda, ker nisem nikjer opazil, da bi se mladina igrala. Vse je spalo in se grelo na soncu.

Kmalu sem opazil v mali kotanjici dva starca, ki sta se mi videla najbližja. Razdalja je bila za spoznanje večja kakor pri prvem strelu in ker sem streljal precej navzdol, sem pomeril

Moj sopotnik, misionar pater Kolomb na bregu jezera Sairam-nor

nekaj niže. V ognju se je starec prekobalil, poskušal vstati in obležal. Ko mi je lovec prinesel svizca, sem ugotovil, da je bil zadet v sredini glave. Ker sva sedela v lepi senci, sva si kar tu privoščila s seboj prineseno malico.

Po dveurnem počitku me je lovec pričel nagovarjati naj poskusiva zopet na prvem kraju, vsaj tako sem razumel njegove kretnje. Pogledam na uro, tri in odpravila sva se.

Ko pomoliva glave preko roba, je bila globača še prazna. Torej cele štiri ure po strelu ni bilo svizcev na spregled. Udobno se uleževa in čakava. Od časa do časa pogledava preko roba in kar naenkrat zagledava dva stara svizca. Takoj na to pa zopet za grmom starca in v dobri pol uri je bila globača vsa živa. Najprvo starci previdno in počasi in nato se je mladina kar usipala po travi. Z vso vnemo so se vrgli na muljenje trave. Zabavno je gledati svizca, kadar se pase. S sprednjo nožico si baše travo v gobček in če to ne zadostuje, si pomaga kar z obema.

Ker je bila pot do aula dolga in nismo imeli hrane, sem se odločil, da se vrnemo. Zato tudi nisem s strelom odlašal in sem kar na hitro opravil. Preciznost moje nove mavzerice je nedvomna in počasi začenjam pozabljati na svojo ljubo vinčesterko.

V dobri poldrugi uri smo že sedeli vsi trije v senci in ker nismo imeli ničesar več za malico, smo jo kar na hitro mahnili proti domu.

Med lovcema se je razvnel silno živahen razgovor in nekajkrat je romala moja puška, ki jo je nosil v sedlu moj lovec, iz roke v roko. Uganil sem, da se pogovarjata o njej.

Konji odpočiti in nakrmljeni so jo hitro ubirali. Sestop z gora v sedlu ni prijeten. Nimaš občutka varnosti in zdi se ti, da ležeš stalno konju na vrat. Zato pa stopajo konji jako previdno in varno.

Ko smo se približali aulu, so nas otroci takoj opazili. Saj je obisk tujca posebno še Evropejca v tako samotnem aulu vedno doživetje za vse, zlasti za mladino. Ko pa so otroci zagledali v sedlih tri svizce so se s krikom »bajbak-bajbak« pognali proti aulu.

Pater Kolomb me je čakal pred šotorom. Ker ni bil prepričan, da na lovu uspem, je pripravil prav okusno večerjo. Preden sva sedla k večerji, sem poprosil patra naj pove domačinom, da jim darujem divjačino in naj si jo pripravijo. Nato pa je pater dodal še iz svoje popotne zaloge nekaj kilogramov moke, da si spečejo tudi kruh.

To preprosto ljudstvo, ki stalno živi na pollačno, se izredno razveseli vsake priložnosti, da si napolni želodec.

Konec pride

Iz lovske organizacije

Dve muhi na en mah

Čez polja in gozdove je legal prvi mrak, mrzlo je bilo in sneg visok. Poklicni lovski čuvaj V. se je vračal proti domu, ko je zaslišal strel. Odpravil se je v smer poka. Bilo je že temno, a ostro oko je naposled le našlo krvavi sled srne, ki je po strelu še bežala, navzdol po globokem snegu in obležala v nekem kozolcu. Čuvaj srne ni našel, pač pa krvav sled, kjer je tat odnesel srno. Čuvaj je javil dogodek starešini.

Rano zjutraj so se odpravili predstavniki LM in dva lovca na kraj in po krvavem sledu prišli do prve kmetije, od koder sled ni šel naprej. Zbudili so domače in jih vprašali po puški in srni. Vsi so trdovratno trdili, da ničesar ne vedo. Kmalu je preiskava v kuhinjski omari našla izstreljen in polni naboj, pod posteljo pa dvocevko. V kuhinji je odkrila kos srnjega mesa, na podstrešju v kašči pa celo stegno. Tudi sedaj domači niso ničesar priznali. Iskali so naprej. V kleti so našli srnino in srnjakovo kožo. Končno je žena povedala, da je mož (bil je v službi) ustrelil srno, pred nekaj dnevi pa srnjaka. Kasneje je tudi sam mož priznal dejanje, a se je zelo raztogotil na soseda K. J., češ, da ga je nagovoril k tatvini in trdil, da je puška sosedova, da sta lovila izmenično, dopoldne in popoldne. Plen sta si delila na polovico. Prav tako je P. I. povedal, da je sosed pred kratkim ustrelil srnjaka, lahko tudi še več, a ga je pri delitvi prevaril.

Oba čakata na »plačilo«!

Konrad Pevec,
LD Zalec

Iz LD Rob na Dolenjskem

Letošnja huda zima je močno zredčila divjad. V lovišču, ki meri 3450 ha, smo našli poginulih in od psov raztrganih 35 kosov srnjadi in 8 zajcev. Tudi volk je prišel v goste in v Iški raztrgal gamsa. Čuvaja kakor tudi nekateri člani so skrbeli za divjad in jo oskrbovali s hrano. Najbolj prizadeta je bila divjad v enoličnih smrekovih gozdovih in v terenih, ki so zaradi strmine in skalovja pozimi nedostopni. Po

Foto T. Zakrajšek

prepovedi cianvodikovih ampul so se lisice očitno razmnožile. Predlansko zimo smo za osvežitve krvi spustili v lovišče 4 zajce in 8 zajk, toda vidnih uspehov ni bilo. Sprašujemo se, kaj bi bilo temu vzrok. Mogoče se zajci iz Vojvodine zaradi višinskih razlik niso aklimatizirali. Največ krivde pa pripisujemo lisicam. Jelenjad je kar dobro prezimila, a je v nižinah sosednjega lovišča naredila dokaj škode na repi, ki je ostala pod snegom. Večjo škodo na gozdnem mladju smo odvrnili s tem, da je Gozd-

na uprava iz Vel. Lašč uvidevno dovolila posek večjega števila omelastih in bršlinastih jelk, za kar se ji toplo zahvaljujemo. Nekateri gozdni delavci so rešili precej srnjadi pogina in gre tudi njim vse priznanje. Zaradi kritičnega stanja v lovišču smo se odpovedali odstrelu srnjadi in zajcev, z izjemo strogo gojitvenega odstrela. Kako bo s finančno stranjo v bodočem lovskem letu, je pa druga plat vprašanja.

Tone Zakrajšek,
LD Rob na Dolenjskem

Foto T. Zakrajšek

Lovski čuvaj LD Ljutomer z uplenjenim orlom

Občni zbor LD Mirna peč se je vršil ob 90 % udeležbi 7. aprila 1963. Iz preglednih poročil funkcionarjev je razvidno, da je družina s 4488 ha lovišča navzlic skromnim sredstvom dobro gospodarila. Skupni promet je v preteklem lovskem letu znašal 540 000 din. Škode po prašičih in srnjadi je družina plačala za 220 000 din. Večje stroške je imela tudi z bonitiranjem lovišča pa tudi težkoče z večimi sodelavci za to nelahko nalogo. Pretekla zima je napravila občutno škodo med fazani in jerebicami, ker povsod niso bila urejena krmišča. Občni zbor je med drugim sklenil, da novi upravni odbor izvoli komisijo za strokovno vzgojo članov, za predavanja in seminarje, komisijo za naseljevanje divjadi, izdela naj plan gospodarjenja za 1963/64 in med članstvom uredi organizacijo za zatiranje roparic in divjega lova. Pospešuje naj disciplino, tovarišstvo, pravilno lovsko vedenje in lepe šege. V lovišču naj se uredi naprave za gojitev in varstvo lovišča. Poskusi naj se z mrhoviščem za stalnost medvedov.

Skladno sodelovanje članstva v družini je treba okrepiti.

Milan Ivkovič
Biška vas 8, p. Mirna peč
na Dolenjskem

Jubilanti

Franc Ferenčič 60-letnik, so-ustanovitelj in član LD Krog, 35 let zgleden in požrtvovalen lovski tovariš. Jubilantu iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo let v veseli družbi zelene bratovščine!

Lovci LD Krog

Alojz Kogelnik — Klančnik 70 let, ustanovitelj, dolgoletni član in častni član LD Ljbeliče, 40 let lovec in zgleden kmetovalec, odlikovan z Znakom za zasluge. Uglednemu lovskemu tovarišu želimo še mnogo srečnih in zadovoljnih let ter dober pogled!

Lovci LD Ljbeliče

Janez Strogovšek, 60-letnik, član in dolgoletni starešina LD Jelovica, član upravnega odbora in predsednik discipl. razsodišča LZ Kranj, pionir v organizaciji našega lovstva. Jubilantu želimo še mnogo zdravih let in polno lovskega blaga!

Lovski tovariši
in prijatelji — K.

Umrli

Lojze Malenšek, član in častni član LD Slov. Konjice, 76 let. Dobremu in vestnemu lovskemu tovarišu časten spomin!

LD Slov. Konjice

Matija Novak, 68 let, član LD Gradac, deset let član odbora LZ Črnomelj, lovec od mladih nog, odličen lovec in zvest lovski tovariš. Časten mu spomin.

LD Gradac

Franc Rebec, član LD Tabor Sežana, 35 let lovec, veder in dober lovski tovariš, kraška korenina, 63 let. Časten ti spomin in pokoj v tvoji kraški zemlji!

LD Tabor Sežana

Franc Peternelj, član LD Medvode, aktivist v OF, dolgoletni požrtvovalni član družine, zgleden tovariš, je podlegel zahrbtni bolezni 58 let star.

Slava mu!

LD Medvode

Silvo Kranjc, najmlajši član LD Hrastnik, se je smrtno ponesrečil. Nadobudnega in iskrenega lovskega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu!

LD Hrastnik

Anton Venedik 86 let, član LD Prebold, kot človek in lovec znan po vsej Savinjski dolini, iz ugledne lovške hiše Venedikov. Častitljivemu lovskemu tovarišu trajen in časten spomin!

LD Prebold

POSLOVANJE PISARNE LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE, LJUBLJANA, ŽUPANČIČEVA 9/I

Tajništvo sekretariat in knjižnica:

vsak delavnik — razen v petkih in sobotah — od 7. do 14. ure; v petkih pa tudi od 16. do 18. ure in v sobotah od 7. do 12. ure.

Knjigovodstvo:

vsak delavnik od 8. do 13. ure.

Uredništvo »Loveca«:

vsak delavnik od 8. do 12. ure.

V pisarni Lovske zveze Slovenije so na voljo članske izkaznice LZS, ki jih lovske družine naroče za svoje člane preko področnih lovskih zvez. Člani, ki so plačali članarino za LZS, dobe članske izkaznice brez doplačil za LD oz. LZ.

Pet veselih zgodbic

(J. Žefču)

Niso to lovske zgodbe, marveč samo zgodbe o lovcih. Lovske niso tudi zato, ker so resnične. Tako resnične, da za vsak primer svečano izjavljam, da so vsi junaki teh zgodb izmišljeni in je vsaka podobnost z njimi zgolj slučajna.

Zgodbe sem zbral iz bogate zakladnice spominov in srečanj z našimi lovci in čeprav ne spadajo med najlepše spomine, mi spomin nanje vsakokrat privabi nasmeh. In predvsem to, predvsem malo smeha želim izvabiti tudi tebi, dragi bralec. Drugih teženj nimam.

Prva zgodba

Vse je relativno. Tudi to, kakšen lov je najbolj napet, kakšna divjad nas najbolj pritegne, da pozabimo na vse, na ves svet in nas prevzame samo ena misel — uspeti. Moja razvrstitev je npr. ta: lov na ruševca, gamsa in velikega petelina, potem nekaj časa nič in sledita divji prašič in srnjak. Potem dolgo, dolgo nič, nakar pride ostalo.

So pa tudi drugačni okusi. O tem sem se posebno živo prepričal, ko sem poslušal pripovedovanje lovca Zanuta.

Zanut je doma iz Slovenske Benečije. Že čisto doli ob furlanski nižini, koder slovenska beseda komaj še vztraja, je zagledal luč sveta. Rastel je pod mešanimi vplivi dveh narodov in dveh kultur, ki se tukaj zlivata. Ko pa nam je bilo najbolj hudo, je vedel, kje mu je mesto. Kri njegovih pradedov ni zatajila. Javil se je v partizane in se je kmalu povzpел na zelo odgovorne položaje. Tudi izobrazil se je in ostal pri nas. Toda vplivi dveh narodnosti in dveh kultur sta mu pustili zelo lepe in nadvse pristranske karakterne poteze. Z eno besedo: bil je simpatičen.

Vsi vemo, da so Italijani strastni lovci na ptice. Ti vplivi so ostali zelo močni tudi v Zanutu. Pa poslušajmo raje njega:

Neko popoldne, ko sem bil vsega naveličan, sem vzel puško, napolnil pas z naboji in jo mahnil na lov. Toda kot bi bilo vse zakleto: obredel sem polje in gmajno, pa nikjer ni bilo niti peresa. Vsega sem se že naveličal in krenil na cesto, da bi se vrnil domov.

In tedaj zagledam (ko bi ga zdajle videli: oči so mu žarele, glas je dobil poudarek, vstal je izza mize in nazorno kazal nadaljnje napete trenutke) kakih osemdeset korakov pred mano sredi ceste velik, lep kup svežih konjskih fig in krog in krog njega cel trop vrabcev. Vzamem v roko puško in se hulim ob drevoredu od lipe do lipe, da bi se jim približal na strelno daljavo. Srečo sem imel! pomerim in sprožim. Hej! Ko bi videli veselje: pet jih je ostalo. Pobašem jih v torbo in hajd domov. Še na vratih sem bil, ko sem ženi zavpil, naj pripravi polento.«

...in druga

Ime mu je bilo Beppo in je bil otrok furlanskih ravnin. Tudi on je bil pri partizanih in tudi on je ostal pri nas. Vidno in z uspehom se je trudil, kako bi se čim bolj aklimatiziral med nami, a slovensko se ni mogel pa ni mogel naučiti, medtem ko si je vse druge navade kmalu osvojil. Tudi lovec bi rad postal, takšen kot smo mi; ne oni na kose in drozge, pač pa na srnjake in divje prašiče. Sanjal je celo o gamsih! Zelo se je trudil, da bi čimprej osvojil potrebne lovske veščine in navade pravih lovcev. Prav mudilo se mu je in je bil včasih prav trmast zaradi neučakanosti. Vse je hotel sam in tudi za srnjaka je trmasto vztrajal, da ga bo sam uplenil, pa naj velja kar hoče, čeprav ga verjetno še ni utegnil opazovati, kakšen je v naravi.

Ni bilo pomoči. Vztrajnemu pritisku in vztrajnim prošnjam smo morali kloniti. Neko julijsko nedeljo popoldan smo ga vzeli s sabo in ga postavili na samostojno prežo. Preden smo ga pustili samega, smo ga seveda še enkrat (morda desetič tisto popoldne) podučili, naj dobro pogleda na roge, kajti če ne, če bo srna, bo plačal kazen tri tisoč dinarjev (bilo je leta 1948). Nato smo mi trojica, ki smo še ostali, šli vsak na svoje čakališče.

Nisem niti prav sedel, ko je pri Beppiju že počilo. Čakal sem še kakšno uro, ne da bi kaj izstopilo in ker sem bil tudi radoveden, kaj je Beppo streljal, sem jo mahnil proti njemu.

Očividno smo bili vsi trije istih misli, ker smo se našli vsi hkrati pri Beppiju, ki je v pozi zmagovalca stal ob neki sivi gmoti.

»No, non ci ga corna, pero ci ga le mona, cosi non pago niente«¹ je hitel pojasnjevati.

»Pa to je jazbec, Beppo!«

»Cosa?«²

»Jazbec je. Il tasso!«

Beppo se prime za glavo:

»Ma oštja, malo je zašumelo in sem pogledal ena srnjaka brez rogov. Pa sem mislil: che vadi sull ostia³ še tri tisuča lira in sem ustrelil. Potem sem čakal in pride še ena srnjak brez rog in voha mrtvega. Ma si mislim — che vadi sull ostia tri tisuč, ma šest je preveč in nisem streljal.«

Tretja zgodba

Za vakega lovca je velikega pomena prisotnost duha. Če se ob pravem času znajdeš, je že polovico uspeha, vendar ne ves. To je izkusil tudi Jure na lovskih izpitih. Preveč se je zanesel na svojo iznajdljivost in na svoj jezik, zato se ni kaj prida učil.

Na izpitih pa je ves pozoren in napet poslušal, da bi si kaj zapomnil. Pa se javi kandidat v njegovi vrsti in odgovarja na vprašanje: kako postopamo z uplenjenim zajcem.

Gladko je odgovarjal:

»Ko uplenim zajca, če še vedno trza, ga primem za zadnje noge in ga z odprto dlanjo usekam za ušesa. Potem ga primem za prve okončine, ga stresem in stisnem med zadnjimi nogami, da mu izteče seč...«

»No Jure, vi mi boste pa povedali, kako postopamo z uplenjenim jelenom?«

Jure: »Tovariš, ko uplenim jelena, če še trza, ga primem za zadnje noge in z odprto dlanjo usekam za ušesa. Potem ga primem za sprednje noge, ga stresem in z drugo roko stisnem med zadnjima nogama...« Naprej ni mogel, ker se je vsa dvorana zakrohotala

¹ Nima rog, toda moda ima, zato ne bom plačal.

² Kaj?

³ Naj gre k vragu.

...in četrta

Ponos je lepa lovska lastnost, ki odlikuje predvsem visokogorske lovce, toda če je ponos združen s slabim znanjem in kratko pametjo, ta lastnost ni dobra. To je izkusil tudi Tonej, ki se je moral javiti k izpitom, ni se pa prida učil.

Ponosno je sedel in zviška gledal mimo vseh, kot da se vse to njega ne tiče, dokler ni prišel na vrsto. Imel je srečo. Dobil je inteligenčno vprašanje, ki bi mu ne smelo delati težav:

»Opišite neko divjad iz rodu sesavcev, roda parkljarjev.«

»...«

»Pa mogoče ste le kdaj videli kakšnega parkljarja. Morda doma v hlevu?«

»...«

»No, boste vsaj vedeli, kaj so sesavci?«

»...«

»Nato, nekoliko zafrkljivo: »No, povejte mi torej, kaj ste pa vi?«

Tonej užaljeno vstane in s poudarkom odgovori: »Jaz sem član Socialistične zveze!« in sede.

Peta zgodba

Bil je nekoliko starejši od mene, suh, silno vztrajen gorohodec in navdušen gorski lovec, ter dober in nesebičen tovariš. Vedno sem rad hodil z njim na lov. Bil je zelo redkobeseden, toda globokih misli, ki je vedno videl v svojem sogovorniku po pameti vsaj sebi enakega. Zato ni izgubljal po nepotrebnem besed, temveč je vsako misel zelo jedrnato in kratko povedal ter končal z besedami »in pa to in to«, češ naprej si pa sam misli. Nekoč sva se našla s še dvema lovcema v lovski koči, ko sva šla nad ruševca.

Jutranji sprelet na rastišču ni bil kaj prida. Ruševci so se sicer medlo oglašali v goščavi ruševja, toda na nobeno izzivanje se niso odzvali. V zraku je nekaj lebdelo in kmalu za zoro je začelo na gosto snežiti, tako da smo se okrog sedmih že znašli vsi v koči. Zunaj je vedno bolj snežilo, kakor sredi najhujše zime.

Ali si morete predstavljati kaj lepšega, kot je lovska družba v topli, zakurjeni koči, ko zunaj sneži? Lepo, nepopisno lepo je bilo tudi nam, ko smo si na različne načine krajšali čas. Kot navadno ob takih priložnostih so prišle na vrsto tudi šale in povedal sem jim tole zgodbo:

»Poznam lovca, ki je že krepko prekoračil sedemdeseto leto. Nekam v kljuko ga že vleče pa še vedno vztraja in drži korak z mlajšimi. Nekoč, ko je ob zadnjem pogonu nekaj mlajših zapustilo družbo z opravičilom, da morajo domov, je zamahnil z roko, češ:

»Kikla, kikla jih vleče domov. Žene se boje, ker ne znajo z njo ravnati. Jaz sem svojo staro kmalu navadil.«

»Veste, vsa hudičeva je bila v začetku najinega zakona. Samo godrnjala je, kadar sem se odpravljaj na lov in kadar sem se vračal z lova, je preklinjala. Nič ni pomagalo: ne sladke besede, ne možat protest. Tuhtal sem in tuhtal, pa sem jo iztuhtal: Od tedaj, ko sem sklenil, da bom šel na lov, sem kako urico prej vstal, pogledal če bo lepo vreme in če sem opazil zvezde, sem se lepo vrnil k ženki, jo objel, poljubil in stisnil, da je zavrisnila od ugodja. Prav tako sem naredil, ko sem se vračal z lova. Komaj sem odložil puško, sem že šel v kamrico.

Če pa je bilo zunaj slabo vreme, sem se zopet vlegel in se za ženo sploh zmenil nisem. In ko me je ob neki priliki pobarala: »Francelj, kaj danes ne boš šel na lov?« — sem vedel, da je dokončno ozdravljena. Od tedaj delam vedno tako, imam mir v hiši in tudi danes vem, da me že težko čaka, da se vrnem in jo vzamem v naročje.

Tej anekdoti se lovci niso nič bolj smejali, kot mnogim drugim, ki smo jih sklatili tisti dan v koči in so verjetno vsi pozabili nanje, kakor navadno.

Toda ni bilo tako. Dnevi so tekli in postajali smo vedno bolj podobni kostanjem v drevedu. Temno zeleni, z vedno bolj rjavimi in rdečimi sragami, s komaj opaznim nemirrom v šelestečih listih, ki so se preselili vame. Prišla je jesen. Ni me vzdržalo. Šel sem v hribe nad gamse. In zvečer, ko je gorska veriga počivala v svojem zadnjem globokem lesku, kakor ugašajoč požar, sva se z redkobesednim prijateljem spet srečala v koči.

Po večerji, ko sva se ulegla v pričakovanju drugega dne in je ogenj v štedilniku polagoma ugašal, midva pa kramljala, mi je priznal:

»Ali veš, da tisti tvoj recept kar drži.«

»Kakšen recept? Ne spominjam se.«

»No tistega, ki si povedal spomladi, kako se mora ženka in pa to... in pa to.«

»Aha! Spominjam se. No lepo, če ti je pomagalo.«

Oba sva se zasmejala in zopet sem pozabil na to. Čas pa je tekel. Prišla je zima in neko jutro sem dobil nenapovedano stranko, mojega redkobesednega prijatelja, lovca s planin. Seveda sem bil zelo vesel njegovega obiska, toda pogovor nikakor ni mogel steči. Kmalu mi je moj profesionalni čut povedal, da je v zadregi, da ga nekaj tare. Pomagal sem mu k sprostitvi, pa mi je potožil:

»Veš, bojim se, da sem preveč dosledno uporabljal tvoj recept, pa se je zgodilo to in pa to.«

Tedaj sem se kmalu spomnil, kakšen je tisti recept in tudi kakšne posledice so lahko nastale. Kljub temu sem bil tako iznenaden, da nisem vedel ali bo zdaj mene obdolžil za posledice ali naj bi mu čestital. Zato sem ga samo pogledal in čakal na razplet. Potem me je milo, malo po strani pogledal, kot pes, ki je nekaj nagodel in povedal:

»Saj veš, imam že tri otroke in mislim sem, da imaš ti takšen poklic, da bi mi lahko pomagal za to in pa za to.«

»No ja, če je že tako, bom poskusil, videl bom, kaj se bo dalo narediti.«

Diagnoza za postopek po 4. točki.